

aile

DIYANET AYLIK DERGİ'SİNİN ÜCRETSİZ EKİDİR KASIM 2016

BİR BAVULA
SİĞAN
HAYATLAR

Şiddete Sıfır Tolerans

İlim Yolculuğunda Öğretmen ve Öğrenciler

Prof. Dr. Nurullah Genç ile Söyleşi

Ata Yurdun Öz Kızı: Nurcanat

“De ki: ‘Rabbim!
Bağışla, merhamet
et. Çünkü sen
merhamet edenlerin en
hayırlısısın!’”

Müminun 23/118.

Bir Bavula Sığın Hayatlar

Büyük göç dalgalarının yaşandığı, zorunlu göçler ile mültecilerin sayısının hızla arttığı günümüz dünyasında insanoğlunun var oluşu ile başlayan göç olgusuna bu ay gündemimizde yer vermek istedik. Pencremizi göçün ortaya çıkardığı zorlukları bu zorlukların ortaya çıkarabileceği toplumsal ve psikolojik etkilerini anlamaya ayırdık. Dr. Fatma Bayraktar Karahan "Bir Bavula Sığın Hayatlar" yazısında bize düşen önemli bir sorumluluk "ensar" olabilmenin yollarına ve gerekliliğine de değindi.

Biz Bize köşemizde okulların açılıp eğitimin tüm hızıyla devam ettiği bu günlerde hatırdan tutulması gereken, öğrenci-öğretmen münasebetlerine ilişkin dikkat edilecek hususları Nurettin Midilli "İlim Yolculuğunda Öğretmen ve Öğrenciler" yazısında kaleme aldı. Prof. Dr. Bülent Baloğlu ise "Şiddete Sıfır Tolerans" yazısı ile ortadan kaldırılması konusunda toplumun her kesimine vazifenin düştüğü şiddeti nasıl görmemiz ve ona nasıl bir reaksiyon vermemiz gerektiğine işaret etti. Aile-ce köşemizde "Eş Seçimi" yazısıyla psikolog Tülay Kök ve "Tikler Geçici midir?" yazısı ile klinik psikolog ve psikoterapist Sebahattin Ertuğ yer aldılar.

Bu ay dilimize pelesenk olan dizelerin sahibi Nurullah Genç konuğumuz oldu. Reyhan Sevinç'in gerçekleştirdiği söyleşide Nurullah Genç'in şiirinden, yazılarına, fotoğrafçılığına ve hayatına dair ilgiyle okuyacağımız pek çok şey var. Sıcacık bir sohbet ve gayriihtiyari dilimize gelecek "Yağmur, seni bekleyen bir taş da ben olsaydım / Çölde seni özleyen bir kuş da ben olsaydım / Dokunduğun küçük bir nakış da ben olsaydım / Sana sırlıslıkla bir bakış da ben olsaydım, dizeleri ile...

Serbest Kürsü ile anne babalar ile gençler arasındaki iletişimi bu ay ibadetler bağlamında mercek altına aldık. Hem gençlere hem anne babalarına yönelttiğimiz sorulara verdikleri cevapları uzman aile terapisti Nazlı Özburun bizler için değerlendirdi. Misafirimiz Var köşesinde ise ta Çin'e uzandı Saliha Dilmaç ve bir Kazak kızı Nurcanat'a kültürlerine, yaşam biçimlerine ilişkin sorular yöneltti ve ona anlatılanları aktardı kendinizi konar-göçer Kazakların hayatının içinde hissedeceğiniz sıcaklık üslubuyla. Hayatın İçinden, Kısa Kısa, Bir Nefes Sıhhat gibi pek çok başka bölüm daha sizler için hazırlandı bu ayda.

Vatanını terk etmek zorunda kalanlardan olmamak ve ensar olabilmeyi başarakabilmek duasıyla...

Büyük göç dalgalarının yaşandığı, zorunlu göçler ile mültecilerin sayısının hızla arttığı günümüz dünyasında insanoğlunun var oluşu ile başlayan göç olgusuna bu ay gündemimizde yer vermek istedik.

Dr. Faruk Görgülü

Diyabet İşleri Başkanı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Yüksel Salman

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Faruk Görgülü

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Mustafa Bayraktar

Yayın Koordinatörleri
Dr. Fatma Bayraktar Karahan
Sümeyye Özçelik

Tashih
Mustafa Bektaşoğlu

Arşiv
Ali Duran Demircioğlu

Tasarım
aral.org
Bedra Nur Aygün

Baskı
İleri Haber Ajansı Tanıtım İletişim
Matbaacılık Yayıncılık Ve
Teknik Hizmetleri A.Ş.
Tel: 0212 454 32 90

Abone İşleri
Tel : 0312 295 71 96-97
Faks: 0312 285 18 54
e-mail : dosim@diyanet.gov.tr

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800,
Çankaya/Ankara
Tel: 0.312 295 8661 - 62
Faks: 0.312 295 61 92

DİBAiledergisi

diyanetailedergisi

ailedergisi@diyanet.gov.tr

6 PENCERE

4 Kısa Kısa
Sümeyye Özçelik

6 Bir Bavula Sığın Hayatlar
Dr. Fatma Bayraktar Karahan

12 İlim Yolculuğunda Öğretmen ve Öğrenciler
Nurettin Midilli

14 Şiddete Sıfır Tolerans
Prof. Dr. Adnan Bülent Baloğlu

18 Prof. Dr. Nurullah Genç ile Söyleşi
Reyhan Sevinç

22 Tikler Geçici Midir?
Sebahattin Ertuğ

24 Eş Seçimi
Tülay Kök

28 Çocuklarda Ateş
Doç. Dr. H. Ahmet Demir

30 Bir Sağa Bir Sola
İbrahim Ethem Özer

32 Serbest Kürsü
Merve Ünallı

34 Ağır Ezgi
Hasan Karaca

18 SÖYLEŞİ

36 Ata Yurdun Öz Kızı: Nurcanat

Saliha Dilmaç

40 Müminlerin Annesi: Hz. Aişe

Rukiye Aydoğdu Demir

42 Cami Duvarlarına Yaslı Yüreğim ve Çocukluğumun Kitapları

Selvüül Kandoğmuş Şahin

46 Kasiyyun Dağı'nın Eteğinden

Bekir Erdem

48 Haset

Aydan Usta

50 Kültür Sanat

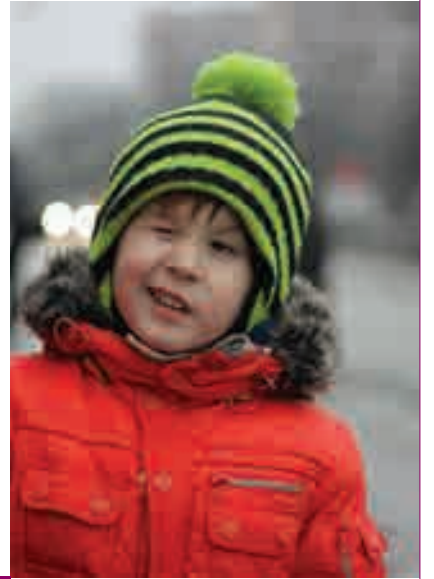
56 FOTOĞRAFIN ANLATTIKLARI

36 MİSAFİRİMİZ VAR

14 BİZ BİZE

22 AİLE-CE

52 Kırkambar

54 Bulmaca

Muhammed Kâmil Yaykan

53 Sizden Gelenler

56 Fotoğrafın Anlattıkları

Kış Geliyor Hazır Olun!

Büyüklerimizin anlattığı uzun kış gecelerine adım adım yaklaşıyoruz. Mevsim değişikliklerinde evlerinde düzeni sevenler için daha önemlidir yazlık kışlık değişimi. Yazlıklar ertesi yıla kadar dolapta kalacağı için yıkanıp açık havada kurutularak değişime başlanabilir. Kıyafetlerinizi yıkadıktan sonra bir sonraki yaz giyebileceklerinizi ayırın, giymeyeceklerinizi değerlendirin. Naftalin sevmeyenler için küçük lavanta keseleri ya da ufak sabunlar kıyafetlerinizin hem güzel kokmasını sağlar, hem de güvelere karşı koruyucudur. Yazlık ayakkabılar da temizlenip, kutularına kaldırılmalıdır. Eşyalarınızı valizlere yerleştiriyorsanız rutubetsiz bir yere koymaya dikkat etmelisiniz. Geçen yıl kaldırdığınız kışlıkları naftalin veya dolap kokusundan kurtarmak için kıyafetlerinizi birkaç gün havalandırıp, uygun derecede yıkayın. Pikelerinizi bol yumuşatıcı ile yıkayıp yerine kaldırın. Yorganınızı kullanmadan önce bir iki gün güzelce havalandırın. Güve ve böceğe karşı gardiroba kaldıracağınız giysilerinizi ise asla yıkamadan koymayın. Giysileri asarken, üzerlerine kılıf da geçirseniz; eğer gardiroba yıkamadan koyduysanız, güveler hem giysinizi, hem de kılıfınızı yer. Bunu önlemek için dolabınıza sandal ağacı ya da naftalin de koyabilirsiniz.

Ağız ve Diş Sağlığı Nasıl Korunur?

Diş ve diş eti hastalıkları hayatımızı doğrudan tehdit etmediği için fazla önemsemediğimiz hastalıklardandır. Oysa ağız, sindirim kanalının girişidir. Ağızda oluşan hastalıklar diş sağlığının bozulmasına, sindirimin olumsuz etkilenmesine yol açar. Ağız ve diş sağlığında en önemli iki hastalık diş çürükleri ve diş eti iltihaplanmalarıdır. Diş çürümelerinin önlenmesinde sularda yeterli flor olması, düzenli olarak dişlerin fırçalanması, diş ipi kullanılması, aşırı tatlı ve şekerli yiyeceklerden kaçınma, bunlar yendiğinde mutlaka dişlerin fırçalanması, düzenli diş hekimi kontrollerine gidilmesi temel uygulamalardır. Dişlerde gelişim bozuklukları varsa erken dönemde özel diş hekimliği dallarında uzmanlaşmış birimlere başvurularak gerekli tedavi sağlanmalıdır. Aşırı asitli ve şekerli yiyeceklerden uzak durulmalı, dişler sert cisimlerle karıştırılmamalı, fındık, ceviz vb. kabuklu yiyecekler dişlerle kırılmamalıdır. Bunlar diş minesinin çatlamasına, bakterilerin etkisinin artmasına neden olur ve diş minesinin koruyucu etkisi ortadan kalkar. Diş hastalıkları ve diş sağlığının korunması açısından erken tanı için yılda en az iki defa diş hekimine muayene olunması önerilmektedir.

Mülteci Çocuklar ve Çocuk Hakları!

Çocuk hakları, kanunen veya ahlaki olarak dünya üzerindeki tüm çocukların doğuştan sahip olduğu; eğitim, sağlık, yaşama, barınma; fiziksel, psikolojik veya cinsel sömürüye karşı korunma gibi haklarının hepsini birden tanımlamak için kullanılan evrensel bir kavramdır. Dünyanın değişik bölgelerinde yaşanan çatışmalarda pek çok çocuk ölmekte ve zarar görmektedir. Dünyada olup bitenler çocukların sahip olduğu bu hakların istismarını gözler önüne sermektedir! Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerine göre dünyadaki mülteci nüfusun yarısına yakını çocuklar oluşturmaktadır. BMMYK'ya göre çatışmalarda, geçen 10 yıl içerisinde 2 milyonun üzerinde çocuk ölmüştür. Bununla beraber 6 milyon çocuk yaralanmış ve 1 milyon çocuk süz kalmıştır. Dünyada çoğunluğu Afrika, Afganistan ve Sri Lanka'da olmak üzere yaklaşık 300 bin çocuk askerin olduğu tahmin edilmektedir. Şiddet mağduru, zorla çalıştırılan veya kaçırılmış çocuk sayısının bu sayının çok daha üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Vitamin Zengini Bir Meyve: Trabzon Hurması

Halk arasında 'cennet hurması' olarak da bilinen Trabzon hurmasının kanser başta olmak üzere birçok hastalığa iyi geldiği, cilt güzelliği ve diyet açısından önemli bir yere sahip olduğu uzmanlar tarafından belirtiliyor. Bol miktarda protein, karbonhidrat, selüloz, fosfor, kalsiyum, demir, sodyum, potasyum, magnezyum, A, B1, B2, B3, C vitaminlerini içerir. Uzmanlar gastrit ve mide ülseri için cennet hurması yenilmesini tavsiye ediyor. Yapılan tıbbi araştırmalarda özellikle kalp-damar ve sindirim sistemi hastalıklarına iyi geldiği, bağışıklık sistemini kuvvetlendirdiği de belirlenmiştir. Düzenli tüketildiğinde ishali kesmekte, iştahı açmakta, midayı kuvvetlendirmekte, safranın hararetini gidermekte, mide gastritini önlemekte, bağırsak iltihabını iyileştirmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalarda, kolesterolü ve yüksek tansiyonu düşürücü özelliğinin olduğu da tespit edilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı

Mobil Uygulamaları

Gelişen teknolojiyle birlikte artık her şey elimizin altında diyebiliriz. Yolda kaldığımızda veya tarifini bilmediğimiz bir yemeği yapmaya karar verdiğimizde, ödevlerimizi yaparken ya da satılık/kiralık araba araştırırken istediğimiz bilgilere kolaylıkla ulaşabiliyoruz. Diyanet İşleri Başkanlığı da akıllı telefonlarda kullanılan 15 farklı uygulama ile doğru bilgiye ulaşım noktasında büyük bir kolaylık sağlıyor. Örneğin Kur'an-ı Kerim, Elif-Ba, namaz vakti uygulaması ile dünyanın neresinde olursak olalım doğru bilgiye ulaşabiliyoruz. Ayrıca "Dergilik" uygulaması sayesinde her ay Başkanlığımızın süreli yayınlarına ulaşmak da mümkün. Kur'an sureleri, hikâyelerle ayetler, hikâyelerle hadisler ise çocuklarımızın sevebileceği uygulamalardan.

PENCERE

BİR BAVULA

SİĞAN HAYATLAR

Dr. Fatma BAYRAKTAR KARAHAN

Diyanet İşleri Uzmanı

Göç, elde etmek için feda etmek, bulmak için kaybetmek, almak için vermek, kalmak için yola düşmek, girmek için çıkmak ve nihayetinde kavuşmak için terk etmektir. İnsanın var oluşuyla başlar göç. Hz. Âdem ile eşi Havva'nın göçü cennetten dünyaya. Hz. Nuh, göç gemisini Allah'ın emriyle yapar, Hz. İbrahim, "Ben Rabbimin emriyle bir muhacirim" der yüce Allah'ın ayetinde. Hz. Yusuf'un Kenan ilinden Mısır'a gidişi zorunlu bir göç iken, Hz. Musa'nın Mısır'dan çıkışı da bir göçtür.

Kimi zaman inancını yaşayabilmek için yola düşülür, hicret olur. Bu hicret, her şeyin başlangıcı, muhacir ise Allah'ın kendisinden razı olduğudur. Kimi zaman rızık için düşülür yollara, gurbet olur, hasret olur. Bu kez yeni bir mücadeleye başlar, kendin kalabilmek, sağlam durmak ve özünü, değerlerini unutmamak için. Kimi zaman da sadece hayat hakkını korumak, nefes alabilmek, çocuklarını bombalar ve silahlar altında bir ölümden kaçırabilmek için düşülür yollara, iltica olur, sığınmacılık olur. Artık korunmaya çalışılan tek şey insanlık onuru ve temel yaşam hakkıdır ve bu, ne acı, insanlık için ne denli büyük bir utançtır.

Çağımızın insanı yaptığı buluşlar, sağladığı teknolojik imkânlar, elde ettiği bilgi ile kendini önceki asırlarda yaşayanlardan üstte ve önde kabul etmekte ve görmektedir çoğu zaman. Önceki zamanları adlandırışında bile bu üsttenci bakışı görmek mümkündür. Oysa insanlık tarihinin en büyük göçleri tam da 21. yüzyıla düşmüş, yerinden yurdundan edilen insanların zorunlu göçü en çok da insanlık adına bir ayıp kaynağı olarak gözlerimizin önünde cereyan etmektedir.

Zorunlulukları ve Zorluklarıyla Göç

Göç, tabiatında hep bir zorunluluk ve zorluk barındırır. Zira bir kimsenin mecbur kalmadıkça yerini, yurdunu, evini, barkını terk etmesi mümkün değildir. Maslow'un meşhur ihtiyaçlar hiyerarşisinde hayatta kalmaya ilişkin temel fiziki ihtiyaçlardan hemen sonra aidiyet duygusunun yer aldığına ilişkin araştırması bir kişinin evine, yaşadığı yere ve vatanına düşkünlüğünü açıklar niteliktedir. Yine bizatihi konargöçer bir yaşam tarzını benimseyenlerde bile göçün geçim ve yaşamını devam ettirme kaygısının önemli bir sebep olduğu söylenebilir. Ancak bu zorunlulukların düzeyi, çeşidi ve sebebi değişmekle birlikte bazen katlanılması hayli güç bir duruma dönüşebilmektedir. Bazen insan sadece çalışma alanında yeterli değeri görmediğini his-

sederek "beyin göçü"ne, bazen ekmeğinin peşinde, çocuklarının rızkı için "emek ve iş gücü" göçüne mecbur kalabilmektedir. Hiç şüphe yok ki bu göçlerin en zoru savaş ve çatışmaların yol açtığı, insanları "sığınmacı" durumuna düşüren mültecilerin yaşadığıdır.

Sebebi ne olursa olsun göç insan psikolojisinde izler bırakan zorlu bir süreçtir. Bu konuda tıbbi araştırmalar bile yapılmış, "yurt hasreti" tanımlaması literatüre dâhil olmuştur. Psikiyatr Prof. Dr. Kemal Sayar göçmenin yaşadığı bu duygunun sebebini şu sözlerle açıklamaktadır: "Doğup, büyüyen yerin yaşantısına, gelenek ve göreneklerine veda edip bilinmeyen, kültürel, sosyal, mekânsal ve zamansal anlamda farklı bir yaşantıya alışmak durumunda kalır göçmen. Bir araf durumudur aslında, eski yerden kopuş ile yeni yere ait olma arasında bir sarkaç gibi sallanma hâli... Bu arada kalma durumu da göçmeni göçmen olmayandan ayıran en temel özellik olarak kabul edilebilir."

Üstelik göç öncesi, yolculuğu ve sonrasını içeren bir süreçtir. Öncesinde geride bırakılanın insanda oluşturacağı yoksunluk duygusu, yolculuğun getireceği stres ve nihayetinde yeni bir yerde yeniden başlamanın güçlükleri... Geride bırakacakları bakımından şartların hazırlanabildiği, gidilecek yerde kişinin beklenip,

istenildiği durumlarda dahi bu zorluklar söz konusu olmaktadır. Planlı bir seyahatin, bir evi bir şehirden başka bir şehre taşımanın bile zorluklar barındırdığı dikkate alındığında zorunlu göçün çok daha büyük güçlükleri olacağı aşîkârdır. Yakınların, alışılan çevrenin, yaşanan anıların, alışkanlıkların geride bırakılması; kendi

Bugün komşumuz Suriye'de sadece kayıtlı olarak 5 milyon insanın ülkesinden göç ettiği 10 milyon insanın ülke içerisinde yerini değiştirmek zorunda kaldığı ifade edilmektedir.

kültür ve çevresinden uzakta yeni bir hayat kurulması, bu zorluklardan bir kaçıdır. Bunlar kişide depresyon, endişe ve ilişki problemleri de ortaya çıkarabilmektedir. Ailenin her bir ferdi bu sıkıntıları farklı boyutlarda yaşamakta ve farklı baş etme yolları geliştirebilmektedir.

Diğer yandan göçün sebeplerine bağlı olarak bu sürecin zorlukları şekillenmekte, bazen ilk aşaması bazen son aşaması daha güç olabilmektedir. Şayet bu zorunlu bir göç ise duygusal zorluklar yerini çok çetin fiziki zorluklara bırakabilmektedir. Özellikle son birkaç on yılda dünyada farklı coğrafyalarda yaşanan ve şahit olduğumuz zorunlu göçler bu acımasız zorlukları gözler önüne sermiştir. Batan mülteci botları, kaybolan göçmen çocuklar, sahillere vuran insan cesetleri bu acımasız zorlukların sonuçlarıdır. Üstelik bu zorluklar hiç azımsanmayacak sayıda insanın hayatını etkilemektedir. Bugün komşumuz Suriye'de sadece kayıtlı olarak 5 milyon insanın ülkesinden göç ettiği 10 milyon insanın ülke içerisinde yerini değiştirmek zorunda kaldığı ifade edilmektedir.

Bunun yanında kendinden olmayana tahammülün azaldığı, ötekileştirmenin, ırkçı söylemlerin ve İslamofobiden beslenen İslam karşıtlığının güç kazandığı günümüz dünyasında gidilen ülkelerde sadece mülteciler için değil azınlık durumundaki Müslümanlar için de acımasız zorluklardan bahsetmek mümkündür. Yüzyılımızın önemli göç hareketlerinden biri olan, insanımızın çalışma amaçlı Avrupa'ya göçünün sıkıntıları da bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Göçmenlerin yemek, barınma gibi temel; dil öğrenimi, okul, iş imkânı gibi ekonomik, hukuki ve sosyal nitelikli ihtiyaçlarının karşılanması ev sahibi toplumlar için özellikle zorunlu göç mağdurları için dikkat edilecek ilk esaslardandır.

Bavula Sığıdırılan Hayatlar

İnsanımızın 1960'larda başlayan iş ve emek göçünün etkileri bugün artık dördüncü kuşak üzerinde görülmektedir. Başlangıçta kısa süreli olacağı düşünülen bu süreç zannedildiğinin aksine geçici olmamıştır. Gidilen ülkelerde tam bir yerleşimin de sağlanmadığı fark edilmektedir. Prof. Dr. Kemal Sayar'ın "arafta olma" hâli olarak adlandırdığı bu durum gerek psikolojik gerek toplumsal pek çok sıkıntıya yol açmaktadır. Yaşadıkları ülkelerde geçici olarak kabul edilmenin, göçün getirdiği vatan özleminin yanına İslam karşıtı yaklaşımların da eklendiği günümüzde sıkıntılar daha büyük boyutlardadır.

Ev sahibi kültürün göçmenlere yönelik düşmanca ve dışlayıcı uygulamaları, gettolaşmaya; sürekli entegrasyon/uyum beklentisi, kendini koruma ve yaşadığı

topluma ait olmadığı duygusuna sebep olmaktadır. Özellikle son yıllarda hızla tırmanan İslam ve Müslüman karşıtlığı hayatlarını ve tüm emeklerini yaşadıkları ülkenin hizmetine sunan gurbetçi insanlarımız bakımından üzüntü vericidir. Tüm hayatlarını, hatıralarını bir bavula sığdırarak geldikleri ülkelerde inançlarını yaşamak, kültürlerini devam ettirmek imkânını artık özgürce bulamamaktadırlar. Yaşadıkları topluma "ait olamadıkları" gibi artık geldikleri topluma da tam bir uyumları söz konusu değildir. Özellikle göçmen olarak vatanından uzakta doğan yeni nesiller için bu daha da zordur.

Yaşanan bu güçlükler, ülkemizin artan imkânları son yıllarda tersine göçü ortaya çıkarmıştır. Değişen şartların göçün yönünü değiştireceği de aşîkârdır. Bu anlamda küresel ve büyük göç

dalgaları da ülkeler arası ciddi boyutlara ulaşan adaletsiz gelir dağılımının doğal bir neticesi olarak karşımıza çıkmaya devam edecektir.

Ensar Olabilmek

Küresel ölçekli krizler, çatışmalar bizi bazen göçmen bazen ev sahibi konumuna da getirebilecektir. Göçmen olmanın ortaya çıkardığı sıkıntı ve sorumluluklar gibi ev sahibi toplumlar için de bazı sorumluluklar ve sıkıntıların varlığını kabul bu bağlamda önem kazanmalıdır.

Göçmenlerin yemek, barınma gibi temel; dil öğrenimi, okul, iş imkânı gibi ekonomik, hukuki ve sosyal nitelikli ihtiyaçlarının karşılanması ev sahibi toplumlar için özellikle zorunlu göç mağdurları için dikkat edilecek ilk esaslardandır. Bunun yanında ötekileştirmeden, ırkçı ve üstenci bir yaklaşıma hiç düşmeden

doğru ve sağlıklı iletişim yolları oluşturmak gerekmektedir. Bu yaklaşımı sadece dini bir yaklaşım olarak görmek de doğru değildir, aksine bu, toplumsal barış ve huzurun temel ilkesi olarak tamamen insani bir yaklaşım olarak önümüzde durmaktadır. Çünkü misafirin değerlerini dikkate almak, kutsallarına saygı duymak, onun temel insani ihtiyaçlarını gidermesi hususunda destek vermek, artık parçası olduğu bu toplumun değer ve düzenine gönüllü katılmasını temin etmek en çok da ev sahibi konumunda bulunanların faydasına olacaktır. Ev sahibi toplumların faydasına olacak bu desteği gösterebilmeleri için ihtiyaçları olan Psikiyatr Prof. Dr. Kemal Sayar'ın ifadesi ile "radikal empatidir." O, radikal empatinin kilit cümlesini ise "Seninle aynı durumu yaşamışım gibi, ıstırabını an-

lıyorum" diyerek açıklamaktadır. Ev sahibi Müslüman toplumlar için göçmenlere gösterilecek dikkat için ayrı bir motivasyon kaynağı da bizatihi İslam dinidir. Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez: "Yüce Rabbinizin "Müminler, ancak kardeşler." (Hucurat, 49/10.) ayetiyle bizleri kardeş ilan ettiği mazlum ve mağdur muhacirlerimize ensar olma vaktidir. Mülteci kardeşlerimizin maddi ihtiyaçları için elbirliğine, manevi ihtiyaçları için ise gönül birliğine gitme zamanıdır. 'Birbirlerine acımakta, birbirlerini sevmekte ve birbirlerine şefkat göstermekte, müminlerin tek bir vücut gibi olduklarını görürsün!' (Müslim, Birr, 66.) buyuran sevgili Peygamberimizin tanımladığı gibi tek yürek, tek bilek, tek ümmet olma zamanıdır. Gönümüzün kapılarını Allah'ın bu bi-

çare misafirlerine açalım. Kötü duyguların, art niyetlerin, fesat dillerin bizi ayrıştırmasına izin vermeyelim" diyerek bu hususun dini bir gereklilik olduğuna ayet ve hadis ışığında işaret etmiştir. Müslüman ev sahibi milletlerin ensar olmanın hakkını vermele-ri; mültecilerin ve göçmenlerin kendi toplumlarına katacakları kültürel zenginliği de değerlendirebilmeleri gerekmektedir.

Hiç şüphesiz "Allah'ın arzı geniştir" ve kişi hasrete, özleme rağmen bazen bulunduğu yerden ayrılmak zorunda kalıp yollara düşebilir, ya da bir yolcuya durak, melce olabilir. Aslında hasret, hicret ve göç hayatın hep bir parçasıdır. Ve şairin dediği gibi:

"Baktığımız her ufkun öte yanına hasret

Bir ömür sürüyoruz, nereye var-sak hicret..."

İLİM YOLCULUĞUNDA ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLER

Nurettin MİDİLLİ

İlk emri 'oku' olan İslam dininde eğitim ve öğretime verilen önem son derece açıktır. Bu anlamda Kur'an ve hadislerde buna dair pek çok vurgu vardır. Yüce Allah; "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" (Zümer, 39/9.) buyururken; Hz. Peygamber (s.a.s.); "İlim tahsil etmek her Müslümana farzdır." (İbn Mace, Mukaddime, 17.) buyurarak Müslümanların eğitim ve öğretime vermesi gereken öneme işaret etmiştir.

Dünyaya bilgisiz ve aciz olarak gelen insanın, şüphesiz ki bilgiye, eğitime ihtiyacı vardır. İyi bir eğitim-öğretim için öğrenci öncelikle tam bir kararlılık ve niyetle yola çıkmalı ve belirlediği hedefe doğru yürümelidir. Bir insanın, bir çocuğun eğitim ve öğretimi için en uygun zamanla ilgili; 'insan

ömrünün tamamı eğitim ve öğretim dönemidir' denilebilir.

Öğrencilerin eğitim ve yetişmelerinde en etkili ve önemli unsurlardan olan öğretmenler, özellikle belirli yaşlardaki çocuklar için en büyük örneklerdir.

Çocukların, öğrencilerin hayata intibakları ve bir mesleğe yönlendirilmeleri bakımından öğrenci öğretmen münasebetleri de büyük önem arz etmektedir.

Öğrenmenin usulü, öğrencinin verimli bir şekilde yetiştirilmesi,

öğretmene

karşı nasıl bir tutum ve davranış içerisinde olunması gerektiği, öğretmen öğrenci ilişkilerinde gözetilmesi gereken temel hususlar bağlamında her biri ayrı bir makale konusu olabilecek şu hususlara dikkat çekilebilir.

İşin temelini sevgi oluşturmalıdır. Öğrenci ve öğretmen münasebetleri de sevgi, saygı, şefkat ve karşılıklı güven temelinde olmalıdır. Eğitim-öğretim binasını güçlü kılan temel unsurlar

bunlardır. İslam eğitimcileri "Bil ki; öğrenci ilme, ilim adamına ve öğretmene saygı ve hürmet göstermedikçe, bilgi elde edemeyeceği gibi, bilgidен de faydalanamaz." (Zernüci, 9; Minhâcü'l-Muallim, vr.27b-28a.) diyerek bu gerçeği dile getirmişlerdir. Dolayısıyla, öğrenci öğretmenine saygıda kusur etmemelidir. İnsan yetiştirme düzeninin kurucusu, mimarı olan öğretmenler en çok saygı gösterilmesi gereken varlıklardır.

Öğrenci, öğretmenlerine karşı yağmura hasret toprak gibi olmalıdır. Öğretmenlerden gelen hikmet yüklü bilgilere tâbi olunmalıdır. Öğretmenlere güven duyulmalı fakat bu güven ve tâbi olma bilinçli ve şuurlu olmalıdır. Öğrenci kendi bilgisini yeterli görüp, ek bir bilgiye, öğretmene ihtiyaç yok gibi bir duyguya asla kapılmamalıdır. Sadece bir öğretmene ve bilgiye de körü körüne bağlanılmamalıdır. Öğrenci, öğretmenlerine saygılı ve bağlı, derslerine devamlı, öğrenmede kararlı olmalıdır. Derslere devamlılık ve takip de başarıyı artıran faktörlerdendir.

Öğrencinin ilim öğrenme arzusu her daim yüksek seviyede olmalıdır. Öğrenci ilmî konularda kendini yeterli görmekten sakınmalı, öğretmenlere ihtiyacı olduğunu hatırdan çıkarmamalıdır. Zira bu, cahilliğin ve bilgi azlığının ta kendisi olacaktır. Said b. Cubeyr'in şu sözü bu bağlamda çok anlamlıdır: "Kişi, öğrenmeye devam

ettiği müddetçe âlimdir. Öğrenimi bırakıp kendisini bundan müstağni zannettiği zaman, işte o, olabilecek en cahil kişidir."

Öğrenci anlamadığı, kendisi için kapalı olan hususları öğretmenlerine sormaktan, anlamaya çalışmaktan çekinmemelidir. Mücâhid b. Cebr el-Mekkî (r.a.): "Ne çekingen olan ilim elde edebilir ne de büyüklenen." demiştir. Öğrenci, öğretmenlerine bilgi edinmek ve bilgiyi pekiştirmek için çok soru sorulmalıdır. Öğrenci soru sormaktan çekinmemesi

"Allah'ım, bana öğrettiklerinle beni faydalandır; bana fayda sağlayacak ilim öğret, ilmimi artır. Faydasız ilimden Allah'a sığınırım."

gerektiği gibi, anlamadığı konularda da açıkça 'anlamadım' diyebilmelidir. Aynı zamanda öğrenci, öğretmene yersiz sorular da sormamalıdır. Öğretmen soru karşısında susuyorsa, öğrenci sorusunda ısrar etmemeli,

cevapta hata olduğunu düşünüyorsa hemen ona karşılık vermemeye de çalışmamalıdır.

Öğretmen de öğrenci de 'kavl-i leyyin' ile yani yumuşak sözle konuşup meramını anlatmalıdır. Öğrenci-öğretmen münasebetlerinde karşılıklı diyalog da büyük önem arz eder. Okulda öğretmenleri ile olumlu bir diyalog kuramayan, bu anlamda sürekli sorunlar yaşayan bir öğrenci hayat süresince de sorunlar girda-bında yaşayacaktır.

Öğretmen, öğrenciye ne kadar yakın hoşgörölü olsa da; öğrenci öğretmenine karşı daima saygılı davranmalı ve ciddi olmalıdır.

İlim verme ve öğrenmede gayet mütevazı olunmalıdır. Öğrencilik psikolojisi ile öğretmene asla karşı gelinmemeli, gurur, kibir gibi duygulardan uzak durulmalıdır. Her ilmin, bilginin şeref, değer ve derecesini bilmeli ve her daim öğrenciye yakışır davranışlarda bulunulmalıdır.

Eğitim aşamaları sonucunda öğrenciye verilen diploma ilim hazinelerinin bir anahtarı gibidir. Fakat ilim ve hikmetin zorlu yollarının asıl hedefi; öğrendikleriyle amel etmek ve Rabbimizin rızasını kazanmak olmalıdır. Bu eksende Peygamber Efendimiz (s.a.s.)'in şu duaları da bize yol göstermelidir: "Allah'ım, bana öğrettiklerinle beni faydalandır; bana fayda sağlayacak ilim öğret, ilmimi artır." (Tirmizî, Daavât, 128.); "Faydasız ilimden Allah'a

BİZ BİZE

SİDDETE

SIFIR TOLERANS

Aile içi şiddet,
bütün şiddet
türlerinin en
yaygın biçimidir;
yeryüzünde
şiddetin
bulunmadığı
bir ülke yoktur,
bu bakımdan
aile içi şiddet de
evrenseldir.

Prof. Dr. Adnan Bülent BALOĞLU
Başkanlık Müşaviri

Siddet, insanın tarihiyle yaşıttır, yeryüzünün en eski olgularından biridir. Nedenlerini tek bir sebebe indirgemek mümkün değildir; o, iç içe geçmiş, birbiriyle karmaşık bir ilişki ağına sahip pek çok unsurdan müteşekkildir. Kaynağı ideolojik, ekonomik, sosyal, kültürel, dinsel olabilir. O bir tepki, hınç, öfke, patlama, boşalma, püskürme, infial, kırıp dökme, yakma, yıkma,

kökünden söküp atma hâlidir; bazen kendince geçerli nedenleri vardır, bazen yoktur, keyfidir. Bazen bir ima, kaş çatma, şantaj bile bir şiddettir; tehdit, güç, baskı, zulüm, zorlama, taciz ve mağduriyet içerir. Ekseriyetle güçlünün güçsüze layık gördüğü bir muamele türü gibi görülse de eşitler arasında da meydana gelebilir. Amacı muhataba zarar vermek, ona hükmetmek,

onu korkutmak, onu mahrum ve mağdur etmek, özgürlük ve haklarını gasp etmektir. Özünde hâkimiyeti, tahakkümü, zorbalığı ve hiyerarşiyi dayatmak vardır. Mağdur ettiği kimsede nefret, tiksinti, iğrenme, düşmanlık uyandırır; ağlatır, sızlatır, inim inim inletir, bazen kan kusturur. Şiddet fiziksel, duygusal, cinsel vb. olabilir.

Aile içinde şiddet kol gezmeye başladığı andan itibaren artık söz bitmiştir. Şiddetle birlikte artık hiçbir şey eskisi gibi değildir, sevgi, paylaşım, güvenin yerini kin, nefret, tikslenme, endişe, korku almıştır.

Aile içi şiddet, bütün şiddet türlerinin en yaygın biçimidir; yeryüzünde şiddetin bulunmadığı bir ülke yoktur, bu bakımdan aile içi şiddet de evrenseldir. Fakat her ülkeyi kuşatan ekonomik, kültürel, tarihsel ve sosyopolitik ortam bu şiddetin çeşidini, biçimini ve rengini belirler. Pek çok unsurun bir araya gelmesiyle tetiklenen karmaşık bir olgudur; yalnızca şiddetin kurbanlarını değil, akrabaları ve toplumu da bir bütün olarak etkiler. (Labronica, 2012: 626.) Zorlama, aşağılama, güç kullanma, cezalandırma, öfke gibi çeşitli tezahürleri olan aile içi şiddet artık yalnızca kişisel veya aileyi ilgilendiren bir sorun olmaktan çıkmış, toplum sağlığını ve huzurunu tehdit eden ve dolayısıyla çözülmesi gereken bir "toplumsal sorun" konumuna gelmiştir. (Vahip, 2014: 85.) Bu, 'kol kırılır yen içinde kalır' anlayışının bittiğini ifade eder, yani aile içinde olan aile içinde kalmamaktadır. Beden ve ruh sağlığı üzerindeki yıkıcı etkileri, toplumsal yansımaları dikkate alındığında, o artık

"mahrem", "görünmez" değildir, herkesi ilgilendiren toplumsal bir sorundur.

Şiddetin gerekçeleri çoğu zaman "sudan sebepler"dir, "ele gelir", tutar yanı yoktur, ileri sürülen bahaneler tatmin edici değildir. Dışardan bakıldığında "İncir çekirdeğini doldurmaya-cak" türdendir. "Armudun sapı üzümün çöpü" derken kavgalar büyümekte ve âdeta bir "hayat memmat meselesi"ne dönüşebilmektedir. Ancak ister ciddi ister "sudan" olsun, hiçbir gerekçe şiddeti masum kılamaz.

İçki ve kumar ise aile içi şiddete davetiye çıkaran en önemli iki unsurdur. İçki ve sigara yapışık ikiz mesabesinde olup çoğunlukla da kumar bunları tamamlar. Kumar varsa içki ve sigara mutlaka vardır. Bunlar yalnızca kocanın ruh, beyin ve beden sağlığını değil, aile saadetini ve ekonomisini de ablukaya alır. İçki, sigara ve kumar düşkünü kocaların aile içi huzursuzluğun baş aktörü olmaları âdeta bir kuraldır. İçki ve kumar bağımlılığının şiddeti

Bir kısım çevrenin duyarsızlığı ise bu tür şiddet vakalarında halk arasında yaygın biçimde kullanılan "karı-koca arasına girilmez" anlayışından kaynaklanmaktadır.

beslediği yapılan araştırmalarla ortaya konmuş olmakla birlikte, şiddet görenin de zamanla "bir şiddet uygulayıcısı"na dönüşmesi mümkün olabilmektedir. Nitekim kocasından şiddet gören bir kadın, hincını çocuklarından çıkarabilmektedir.

Aile içinde şiddet kol gezmeye başladığı andan itibaren artık söz bitmiştir. Şiddetle birlikte artık hiçbir şey eskisi gibi değildir, sevgi, paylaşım, güvenin yerini kin, nefret, tikslenme, endişe, korku almıştır. İlişkiler artık "sahte" ve "yapmacık"tır; taraflar birbirine soğuk tebessümlerle "imiş" gibi davranmaya başlarlar. Hay-siyet, onur, şeref örselenmiş, değerler ayaklar altına alınmıştır. Artık bundan sonra en ufak bir tartışma, tavır hatta bir bakış bile şiddetin davetiyesi olabilir.

Aile içi şiddet mağduru kadınların başlarından geçenleri öncelikle ve genellikle yakın çevreleriyle paylaşmaları toplumsal duyarlılığı azaltan önemli bir sebeptir. Olayın dışarı sızdırılmadan yakın akraba içinde halledilmeye çalışılması, aslında eşler arasındaki "derin uçurumu" kapatmak için çoğu zaman yeterli olmaya-bilmektedir. Bir kısım çevrenin duyarsızlığı ise bu tür şiddet vakalarında halk arasında yaygın biçimde kullanılan "karı-koca arasına girilmez" anlayışından kaynaklanmaktadır. Hatta aileni cereyan eden durumlarda, araya girmeye çalışanlara "Sen karışma! O benim karım!" diyen erkeğin sözü ve tehditkâr tutumu etkili olabilmekte, kadının

feryatlarına kulak tıkanabilmektedir. Öyle ki, pencereleri birbirine yakın evlerde, pencere ve perde sıkı sıkıya kapatılarak, dışardan gelen karı koca kavgalarına karşı umursamaz tavır takınılmaktadır. "Dört duvar arasında olan dört duvar arasında kalır" anlayışı hâkimdir.

Aile içi şiddeti üreten sebeplerin sosyal, fiziksel, ekonomik, psikolojik, biyolojik boyutlarının olması, bu şiddet türü ile mücadelenin pek çok cephede birden sistemli ve planlı bir biçimde yürütülmesini gerekli kılmaktadır. Bunun yanında, fakirlik, eğitimsizlik, gelir dağılımındaki adaletsizlik, işsizlik, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, ırkçılık, savaşlar, alkol, kumar alışkanlığı, cinsel sömürü vb. unsurların toplumda aynı anda varlığı bu mücadeleyi daha çetin kılmaktadır.

Şiddet ile mücadele, aile içi şiddeti azaltsa da bütünüyle bitiremeyecektir. Sebebine gelince; toplumdaki kadına yönelik dışlama ve ayrımcılık, ikincileştirme stratejileri işlemeye devam ettiği müddetçe kadının aile içindeki konumunu iyileştirmek ve ona yönelik şiddeti önlemek mümkün görünmemektedir. Toplumda şiddet mağduru örselenmiş, ezilmiş, psikolojisi bozulmuş, sistemli ve sürekli olmasa bile hayatının belki bir döneminde şiddete maruz kalmış çok sayıda kadının bulunduğu doğrudur. Diğer taraftan, erkekliliği kadına "üstün olmak", "hükmetmek", "sahip olmak", "terbiye vermek", "denetim uygulamak"la denk

tutan çok sayıda erkek de mevcuttur. Erkeği savaştan, vuruştan, hâkimiyetini tesis eden olarak pohpohlayan toplumsal yapı onu sakinleştirmekte ve bilhassa erkek kadın ilişkileri söz konusu olduğunda onu kibarlık ve nezakete davet etmede sıkıntı çekmektedir.

Aile şiddeti kökünden kazımak veya kadına yönelik şiddeti "sıfır"a indirmek, şiddeti tetikleyen unsurların tamamen ortadan kalkması mümkün olmayacağına göre, çok ama çok iddialı bir hedef olacaktır. Ancak şiddete "sıfır tolerans" olması gereken ve başarılabilecek bir hedeftir. Ne var ki, bu konuda sadece avukat, savcı ve hâkimin hukuku ve yasaları konuşturmaları yeterli değildir; aile içi şiddete ilk elden şahit olan veya olma ihtimali bulunan polis, jandarma, doktor, hemşire, öğretmen gibi meslek gruplarında çalışan bireylerin de eğitilmesi şarttır. Diğer yandan aile içi şiddetin gizli/mahrem bir mesele olmadığı, bilakis kabul edilemez bir insan hakları ihlali olduğu konusunda toplumun da bilinçlendirilmesi ve duyarlı davranması gerekmektedir.

PROF. DR. NURULLAH GENÇ

İLE SÖYLEŞİ

Prof. Dr. Nurullah Genç'i gerek yazılı, gerek görsel alanda birçok başarıya imza atmış; gönlüne değeni, gördükleri ile bütünleştiren bir sanat adamı, edebiyatçı, şair ve fotoğrafçı olarak tanıyoruz. Peki, bunların dışında, sizi size sormak istesek bize kendinizi nasıl anlatırsınız?

Tabii zor bir soru. Fani dünyada fani kullardan birisi... Hayat şartları kendisini bugün için yaşadıklarına yönlendirmiş bir adam. Okulun olmadığı bir köyde doğup büyümüş, okuyabilmek için gurbete gitmiş. Bu vesileyle gurbetle tanışmış, ailesinden uzak okuyup, tamamlayınca farklı duygular, farklı birikimler oluşturmuş, insanla ve toplumla ilişkilerinde karma duyguları kendi içinde yaşamış biri. Aileden uzak aile-

nin içinde... Toplumdan uzak toplumun içinde... Bu nedenledir ki toplu şiirlere ben "mahrem ve münzevi" adını verdim. Bir yanı "mahrem", bir yanı "münzevi" adam... Nurullah Genç böyle birisi.

Pek çok edebiyat dergisinde şiirleriniz ve yazılarınız yayımlandı. Ödüller aldınız... Bu noktada şunu sormak isterim. Sizin gönül telinize hangi duygu ve heyecan dokunur da bu kelimeler cümlelerde anlam bulur? Nasıl ve neye göre bu eserler hayat bulur?

Bir defa söyleme arzusu var insanda. Kendini dile getirme arzusu var. Hemen her insanda var bu. Birisinde fazla birisinde noksan... Allah insana ne yetenekler vermişse o yeteneklerin

dili ile kendini anlatma çabası içine girer. Mesela, mimar güzel eserler yaparak kendisini ifade eder, müzisyen beste yaparak. Şair ise, şiir yazarak... Bu çerçevede ben de kendimi ifade edebilmemin yolunu, en kestirme, en becerebileceğim şekilde kelimelerin dünyasında buldum. Bunu sekiz dokuz yaşlarında o çocuksu ruh hâlimle hissedip, kelama dökmeye başladım. Söz bana göreydi, kelime bana göreydi...

Lise ve üniversite yıllarında bu daha da perçinleşti. Ben sözü normalin dışında söyleyebilirim. Normal söyleyebilirim ya da sözün sesini kısılabılırım. Yani sözle ilk ve orta düzeyde oynayabilirim. Kelimelerle oynayabilirim. Farklılaştırma anlamında da söylüyorum bunu. Derinleştirme anlamında da. Yenilik getirme anlamında da, iyilik getirme anlamında da... Karmaşık hâle getirme anlamında da söylüyorum. Kelimenin dünyasını kendi ruh dünyamda birleştirip söylediğim bu üç açıdan da kelimeyle ilgilenmeye başlayınca, bütün şiirler bu odak noktadan doğdu diyebilirim.

Gönül ehli olup, şiire ve görsele mana yüklemek sizin aile iletişiminizde ne gibi faydalar sağlar? Yazmak, resmetmek aile iletişimin neresinde durmalı?

İnsan, önce anne babasıyla iletişim kurarak başlıyor hayata. Sonra kardeşlerini fark ediyor. Hatta önce anne sonra baba ve kardeşler, akrabalar, sokak... Bu böyle gurbet hayatına kadar gidiyor.

İletişimin başladığı yer aile olduğu için bir edebiyatçının çocukluk yıllarından itibaren ailesi, vereceği eserlere, davranış kalıplarına, toplum içerisindeki yerine ve genel olarak da insan hâline büyük ölçüde tesir ediyor. Bunu bir defa bilmemiz lazım. Bu yüzden ailemin bugünkü hâlime tesiri çok büyüktür. Ben sadece anne baba itibarı ile değil, amcalarım dedem ve köyümüz itibarıyla şiiri seven, bilen okuyan bir dünya içe-

risinde, bir köy irfanı içerisinde büyüdüm diyebilirim. Erzurum'da uzun kış geceleri siyer-i nebi okuduktan sonra, yatsı namazını cemaatle kılıp, ardından şiir faslına geçen köy insanlarının içinde büyüdüm.

Benim babam köye gittiğimizde bir divanı açar oradan şiirler okurdu. Bazen beste şeklinde onu söylerdi. Gazel olarak söylerdi. Bazen şiir olarak okurdu. Niyazi Mısri'nin divanı ve Yunus Emre'nin bütün şiirlerini ezberden okurdu. Alvarlı Efenin divanının yarısından fazlasını okuduğunu hatırlarım. Böyle bir babanın evladıyım.

Babanız da sanata, şiire ilgili...

Öyle... Babam ilköğretim mezunu, onu da dışardan bitirmiş. Fakat dedem Sibirya gazisi... Döndüğü zaman köyü yeniden inşa edip, bir okuma odası ve misafir odası yaptırmış. Ve çocuklarına görevler vermiş. Büyük oğluna demiş ki: "Oğlum senin işin okumak ve okutmak olacak".

Okul yok... Ancak köy bir irfan mektebi. Herkes bir şeyleri okumanın çabası içerisinde... Özellikle akşamları o fasıllarda sadece şiire değil, tarih, coğrafya ve felsefeye de değinilirdi.

Böyle bir köy ikliminde, böyle bir ailede başlıyorsa hayatınız yolunuz açık demektir. O yüzden bu son derece önemli, ailenin edebiyatla, şiirle ilişkisi...

Ben de ailemle kendi dünyamı oluşturmaya çalıştım. Rahatlıkla onlarla bir şiiri paylaşabiliyorum. Onlar yadsımıyorlar bu durumu. Babam yeni bir şey yazmış dinleyelim diyorlar. Biliyorlar ki bizim evde şiir yazılır, okunur. Ve bunun iklimi evin içinde döner.

Şiir aile içi iletişime bir sükûnet de kazandırıyor, diyebilir miyiz?

Daha büyük sakinleştirici yok ki. Şöyle söyleyeyim bazı insanlar kendilerini sakinleştirmek için antideprasan kullanır. Ne yapıyor bu antidepra-

sanlar? Ruhlarını dingin hâle getirip, uyuşturuyor. Ama şiir okumayı bilen, şiirden haz alan bir insan, şiir okuduğunda dinginleşir. Şiirin mana iklimi içerisinde ruhunu rahatsız eden meselelerden arınır. Apayrı bir âlemin içerisine girer. Kendisini onunla bütünleştirdiğinde aslında üzüldüğü depresif duyguların içerisinde kaldığı hadiselerin çok anlam ifade etmediğini, asıl güzelliğin orda olduğunu fark eder. Bu açıdan şiir ve edebiyat toplumların en büyük gıdasıdır. Hani müzikle ilgili ruhun gıdasıdır diye bir söz vardır. Sanat ruhun gıdasıdır. Sadece müzik değil sanat kendi kendine ruhun gıdasıdır aslında... Toplum açısından da çok büyük anlamı vardır şiirin.

Ülkem yetmiş beş, seksen milyon değil mi? Yüzde onu her gün bir şiir okusa, yedi buçuk milyon şiir okunurdu bir günde... Emin olunuz ki şiddete eğilim olmazdı. Şiir dinleyen insan şiirden aldığı haz ile yakıp yıkmayı beceremez. Kurmayı becerbilir. Tesis etmeyi becerbilir. Gönül yapmayı becerbilir. Gönül kırmayı beceremez...

Şiiri okumak mı, şiiri yaşamak mı?

Tabii ki yaşamak... Şiiri okuyup geçerseniz bir anlamı olmaz. Ama kelime kelime hissederek, hayatınızın kesitlerinde çağrışımlar yaptırabilerseniz o zaman şiir manasını bulmuş ve yaşamıştır diyebiliriz...

Aslında şiir bir yaşam felsefesidir... Ufku genişleten, hayal ile gerçek arasında bir köprü ve hissiyatın tercümesidir... O yüzden şiir yaşanmalıdır...

Yazarken ki hâli unutamadığınız bir şiiriniz... "Beni bam telinden vurdu" diyebileceğiniz...

Olmaz mı? Mesela yağmur şiiri üç ay içerisinde yazıldı. Ama oluşum süreci, on yıl artı üç aya tekabül eder.

Hayatımın en ilginç dönemlerindendir. On yıl artı üç ay...

Mesela "Hüznün Lalesidir Dünya" diye bir eserim var. 1998 yılında yazdım. Ve Yazarlar Birliği ödülünü kazdı. O eseri yazma ruh hâli yine benim unutamayacağım hâllerimden birisidir. Devamın da ise, Gül ve Ben'i de yazdım. Ve diyebilirim ki; her şeyimle, bütün birikimimle, kültürümle, tarihimle, vatanımla, coğrafyamla, uygarlığım, duygumla, sevgimle, aşkımla her şeyimle şiirin dünyasına girdiğim, o iklimde; yaşadığım, yaşayarak yazdığım, yazarak yaşadığım bir zaman dilimidir...

Kaleminizin gücü kadar, görselliği resmetmekte de ayrı bir maharetiniz var. Öyle ki bu konuda size atfedilen "AFIAP" sıfatı var... Önce bu sıfatın anlamını ve sonrasında da fotoğrafçılığınızı bu denli başarılı kılan bakış açınızı sormak isterim.

Evet, bu benim profesörlük unvanım gibi resmen kullanabildiğim bir unvan. Açılımı şu: Uluslararası Fotoğraf Sanatı Federasyonu Birliği. Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu da bu birliğe üyedir.

Bu unvanı alabilmek için, üye federasyonlara mensup fotoğrafçıların belli sayıda ülkelerde, belli sayıda yayınlanmış ya da sergilenmiş ve ödül almış fotoğraflarının olması gerekiyor.

**Şiir
dinleyen insan
şiiiden
aldığı haz ile
yakıp yıkmayı
beceremez.
Kurmayı
becerebilir.
Tesis etmeyi
becerebilir.
Gönül
yapmayı
becerebilir.
Gönül kırmayı
beceremez....**

Sorunuzun devamına gelince şunları söyleyebilirim: Herkes fotoğraf çeker tabii ki herkes bir şeyler yazar, söyler ama hepsi şiir olur mu? Fotoğraf olur mu? Olmaz.

Nasıl ki her söylenen kafiye-
li söz, uyumlu bir söz; ya da
her söylenen ahenkli cümle
şiir olmaz ise. Her çektiğimiz
kare de fotoğraf olmuyor.

Şöyle söyleyeyim şiiri ko-
nuştuk epeyce. Şiirin sanatın kendisine has bir-
takım kuralları vardır. Bu kuralları ihlal ederseniz
sanat yapamazsınız, şiir de yazamazsınız.

Şiirin temel unsurları olduğu gibi fotoğrafın da
vardır. Nedir diye sorarsanız, birisi: İlham, yani
bir şeyden etkilenmek. Sırf teknikle fotoğraf ol-
maz. Sadece kurguyla ve teknikle çekilen fotoğ-
raflarda duyguyu yakalamak son derece zordur.
O yüzden tabii bir ortamda, tabii bir şekilde ama
fotoğraf sanatının tekniklerine uygun olarak ka-
relenmiş ifadeler fotoğraf açısından kalıcı olabi-
lir.

Yani kareyi oluştururken çerçeveyi oluştururken
belli bir kültürle bakmayı bilmek gerekir. Bir mi-
mari eserin bir taşındaki çizgiyle insan yüzünün
bir çizgisini birleştirmeyi becerebiliyorsanız ya
da bir gölgeyle ruhunuz arasındaki ilişkiyi siluet
fotoğrafıyla birleştirebiliyorsanız o zaman fo-
toğraf kültürünü yakaladınız demektir.

Bir başka mesele de, şiirin nasıl bir dili varsa,
fotoğrafın da bir dili vardır. Mesela fotoğrafı
okumak denir. Şiiri analiz ederiz, bu şiir neyi an-
latıyor, hakeza fotoğraf için de böyledir. Bu kare
neyi anlatıyor? Buna fotoğraf okumaları deniyor.
O yüzden fotoğraf bir sanatkarın bakış açısıyla
çekildiğinde o kare ölümsüzleşebilir ve başkaları
da baktıklarında duygulanabilecekleri haz alabi-
lecekleri estetik ve bedii haz yaşayabilecekleri
bir görsel şiire dönüşebilir.

Şiir, görünmeyeni, deruni bir dünyayı fotoğrafla-

maya ve bize peyzajlar şeklin-
de sunmaya çalışıyor. Fotoğraf
ise, görünen dünyanın içindeki
şiiri bize okuma imkânı veriyor.
Bunu fark ederseniz o zaman
fotoğrafın peşinde koşarsınız.
Sıradan görüntülerin değil, şiir-
sel estetiğin peşinde koşarsınız.

Ayrıca, herkes bakabilir ama
herkes göremez. Görebilmek
için sadece bir derinlik yeterli
olmaz. Bilgi ve yetenek ile des-

teklennmelidir.

Bir yol kenarında yürüyorsunuz, karşınızda bir
tarla var, tarlanın içinde tek bir ağaç var. Siz o
ağaca odaklandınız... Yalnız başına bir ağaç...
Yalnızlık duygusu yaşadınız ve o ağacın fotoğ-
rafını çektiniz. Sonra tekrar ağaca bakmak için
geri döndünüz ağacın az ötesinde ağaçla dok-
san derecelik açı oluşturacak şekilde yere uzan-
mış dinlenen bir de çoban gördünüz. Ve o an,
"eyvah! Ben çobanı görmemişim" diyebilirsiniz.

Bu sebeple, fotoğrafçı çerçeveyi öyle bir oluşt-
rur ki her şeye bakar içindeki şiiri çıkarır. Doksan
derecelik açıyı çeker. Yani yere uzanmış çobanla
göğe uzanmış ağaç arasındaki ilişkiyi kurar. Sa-
dece yalnız başına tarladaki ağacı herkes görür
ve şunu diyebilir "Bu ağaç yalnız!" Ama yanına
uzanmış çobanla ağaç arasındaki açıyı sadece
görenler yakalar, bakanlar değil.

**Kalemin gücü kelamı, gözün gücü ise merceği ma-
haretleli kılar... Buradan yola çıkarak son cümlelerinizi
almak isterim...**

Göz, eğer yüreğinizle birleşirse hayatı yönlendi-
rir. Tek başına bakarsa sadece sizi yönlendirir.
Fotoğraf ve şiir, yürekle birleştiği zaman çok
daha anlamlı hâle gelir. Hayata tesir eder ve in-
san davranışlarını etkiler.

Kısacası şiir gönlünüzün fotoğrafta gördüğü
derinliktir... Fotoğraf da hissiyatınıza değen ke-
limelerin görselliğidir...

TİKLER GEÇİCİ MİDİR?

Sebahattin ERTUÇ

Klinik Psikolog-Psikoterapist

Eren Alp 9 yaşında. İlkokul üçüncü sınıfa gidiyor. Ancak bir problemi var. Durduk yerde omuz silkmeye başlıyor ve ardından bu hareketi üst üste tekrarlıyor. Eren Alp'in ailesi, çocuklarının dikkat çekmek için bu hareketi yaptığını düşünerek onu vazgeçirmeye çalışırken; sınıftaki arkadaşları da bu durumu çok komik bulup her seferinde

Eren Alp ile dalga geçiyor ve onu taklit ediyorlar. Eren Alp ne omuzundaki hareketten kurtulabiliyor ne de çevresinden gördüğü tepkilerden. Hâlbuki bu hareketi gerçekten istemeden yapıyor ve kontrol edemiyor. Çünkü Eren Alp'in bir rahatsızlığı var: Tik.

Tik; kas gruplarının istemsiz kasılmalarıyla ortaya çıkan, ani şekilde ve düzensiz aralıklarla yenilenen kasılma hareketlerine verilen isimdir. Çoğunlukla yüz ve boyun kaslarında görülen bu hareketler; başlangıç yaşı, kişide

görülme süresi ve kasılmanın çeşidine göre sınıflandırılmış, farklı isimler almışlardır. Örneğin istemsizce tekrarlanan göz kırpması, baş sallama, kaş kaldırma, dudak burun oynatma, eğilip doğrulma, omuz silkme gibi hareketler "motor tikler" olarak adlandırılırken; daha çok sese dayalı şekilde ortaya çıkan öksürük, burun çekme, boğaz temizleme, karmaşık sesler çıkarma ve kaprolali yani küfürlü konuşma gibi konuşma bozuklukları da "vokal tikler" olarak adlandırılır.

Bazen kişide birden fazla tik bir arada görülebilir. Bazen biri sonlanıp diğeri başlayabilir. Tiklerin sıklığı ve şiddeti, kişideki seyri zaman zaman değişiklik gösterebilmektedir. Tik bozukluğu eğer 12 aydan daha az sürmüş ise "Geçici Tik"; 1 yıldan uzun süredir devam ediyorsa "Kronik Tik"; aynı anda hem motor hem vokal tik varsa, 1 yıldan uzun süredir devam ediyorsa ve 18 yaşından önce belirtiler görülmeye başlamışsa "Tourette Sendromu" ismini alır.

Tiklerin en çok görüldüğü yaş aralığı 4-12'dir. 12 yaşına doğru en şiddetli düzeye ulaşır ve genellikle beraber azalmalar olur. Erkek çocuklarında kızlara oranla daha fazla rastlanan tikler; uyku esnasında genellikle kaybolurlar. Tiklere, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, obsesif kompulsif bozukluk gibi başka rahatsızlıklar da eşlik edebilmektedir.

Tiklerin ortaya çıkışında genetik ve çevresel faktörlerin birlikte rol oynadığı düşünülmektedir ve

çocuklarda duygusal kırılmalar ve ya yaralara karşı dış dünyaya bir tepki olarak oluşabilir ve aynı zamanda bireylerin iç gerilimlerinin çatışmalarının bir göstergesi olarak kabul edilen tikler, strese oldukça duyarlı durumlardır. Aile içi problemler, çocuğa yönelik aşırı baskıcı ve otoriter tutumlar, çocuktan kapasitesinin üstünde bir şeyler beklenmesi, davranışlarının sürekli eleştirilmesi, sevgi ve ilgi azlığı, erken yaşlardan beri süregelen kaygı, korku duyguları, tikin ortaya çıktığı bölgenin/organın rahatsızlığı, kardeş kıskançlığı gibi durumlar tiklerin ortaya çıkış nedenlerindendir.

Aile içinde ve toplumda azarlanma, alay edilme, dışlanma gibi durumlara sıklıkla maruz kalan tik hastaları; fiziksel olarak herhangi bir acı yaşamadıkları hâlde, asıl acıyı psikolojik anlamda yaşamaktadırlar. Bu sebeple tedavi süreci bir an önce başlatılmalı ve geciktirilmemelidir.

Tiklerin tedavisinde çok yönlü yaklaşım söz konusudur. Belirtilerin (semptom) yoğunluğuna

göre ilaçla tedavi yapılabilirdiği gibi; psikoterapi, oyun terapisi gibi yöntemler ayrıca hipnoterapi ve terapi sembolik yöntemleriyle de birkaç seansta hiç ilaca başvurulmadan çözümde yardımcı olunabilir. Destekleyici olarak aileye de danışmanlık hizmetleri verilebilir. Tikler azarla veya nasihatle değil, aksine göz ardı edilip çocuğun dikkati oraya çekilmediği müddetçe daha kolay geçer. Bu noktada hem ailenin hem de öğretmenin bilgilendirilmesi; tiklerin istemli şekilde ortaya çıkmadığını öncelikle onların kabul etmesi gerekmektedir. Sınıf ve okul arkadaşlarına gerekli açıklamalar yapılarak çocuğun sosyal çevresinin mümkün olduğu ölçüde olumlu hâle getirilmesi sağlanmalıdır. Yorgunluk, gerginlik, üzüntü, öfke ve stresle beraber çok artış gösteren tiklerin sönmesinde; çocukta rahatsızlığa sebep olan stres kaynaklarının tespiti ve bunların çözümüne çalışılması, aile içi ilişki ve iletişimlerin iyileştirilmesi, çocuğun sevgi ve ilgi görmesi, benlik algısını zedeleyecek söylem ve davranışlardan kaçınılması dikkat edilmesi gereken önemli hususlardır.

Aile içinde ve toplumda azarlanma, alay edilme, dışlanma gibi durumlara sıklıkla maruz kalan tik hastaları; fiziksel olarak herhangi bir acı yaşamadıkları hâlde, asıl acıyı psikolojik anlamda yaşamaktadırlar.

EŞ SEÇİMİ

Tülay KÖK

Psikolog

Evlenmek isteyen genç kıza soruyorum:

"Nasıl bir eş arıyorsun, ne istediğini biliyor musun?"

"Evet, biliyorum" diyor.

"Ne istiyorsun peki?"

"Eli yüzü düzgün olsun, çok ya-kışıklı olsun demiyorum ama be-ğenmem lazım elektrik önemli. Sonra evi olsun bir kere, araba da lazım tabii, iyi bir işi ve düzgün bir maaşı olsun. Şu saatten sonra sıkıntı çekmek istemiyorum."

Evlilik çağındaki gençlerle biraz konuşursanız ya da evlilik prog-ramlarına şöyle bir göz atarsanız evlilikten beklentilerin maddi ze-min üzerinde yükseldiğini görebilirsiniz. Şimdi diyeceksiniz ki, "Maddiyat önemli değil mi? Bu devirde her şey parayla oluyor, parasız, işsiz güçsüz nasıl ola-cak?" Buradan bakınca da söy-lenenlere hak vermemek müm-kün değil. Maddiyat önemli elbet, insanın başını sokacak bir evi olması da çok güzel. Ama evlilik çok başka bir konu ve evlilikte eş seçimi yaparken en son bakıl-ması gereken maddi özellikler ve kişinin sahip olduğu mal, mülk, kariyer olmalı.

Nedenine gelince...

Diyelim ki malı mülkü var, eli yüzü düzgün, dünya görüşlerimiz de yakın, evlenince rahat ederim düşüncesiyle evlendiniz. Ama eşiniz sorumsuz ve tembel biri. Atalarından kalan ne varsa her başı sıkıştığında bir parça satıyor. Çalışıp çabalamak yerine satıp yemeyi tercih ediyor. En sonunda bir bakıyorsunuz elinizde hiçbir şey kalmamış. Çalışmaya alışkın olmayan bir eş dışında.

O zaman maddiyattan önce ideal birliğine mi bakmak gerekiyor? İdeal birliği olsa da olur, olmasa da olur bir kavramdır. Olursa iyi olur ama maddi ölçütler gibi o da tek başına yeterli değildir. Çünkü idealler değişir, hele ki bu zamanda çok daha hızlı değişir. İdeal birliği çiftleri bir arada tutmaya yetecek kadar güçlü bir

harç değildir. Bir ideoloji uğruna verilen mücadele ortak bir yaşam kurmak için verilmemişse mutlu bir evlilik oluşamaz.

Mal mülk ya da ortak idealler. Bunların hepsi bir yerde biter, bir yerde değişir. Maddi kriterler ve ortak idealler tek başına yeterli değilse, o zaman eş seçiminde en çok nelere dikkat etmeliyiz?

Bir evliliği sağlamlaştıran en önemli şey aynı yola baş koymak ve hayatın zorluklarına karşı birlikte mücadele etmektir. Ortak idealler için mücadele etmekten daha önce gelen şey, hayatın basit kurgusu içinde ortak yaşam kurmak için verilen mücadeledir. Ama buna engel bir durum var. Evlilik yaşının giderek ileri çekilmesidir.

Evlilik yaşı giderek ilerliyor. Okul

Evlenmeye gerek duymamak özellikle de erkeklerde evlilikten kaçınma davranışıyla kendini gösteriyor. Erkekler baba olmak istedikleri zaman evliliğe sıcak bakmaya başlıyorlar.

bitsin, askerlik bitsin, iş bulalım, çeyiz yapalım, biraz para biriktirelim, araba alalım, maaşımızın tadını çıkaralım biraz rahat edelim derken bir de bakılıyor ki yaş ilerlemiş. İşte sıkıntı da burada başlıyor.

Okul bitmiş tek başına,
Eşya almış tek başına,
Para biriktirmiş tek başına,
Borç ödemiş tek başına,
Sıkıntı çekmiş tek başına,

Hayatın en zorlu yollarını tek başına yürümüş insan şimdi neden evlensin? Evlenmeye gerek duymamak özellikle de erkeklerde evlilikten kaçınma davranışıyla kendini gösteriyor. Erkekler baba olmak istedikleri zaman evliliğe sıcak bakmaya başlıyorlar.

Tek başına da pek çok şeyi başardığını gören insanlar evliliği tamamen gereksiz bir kurum olarak görebiliyorlar. "Ben kendime yetiyorum" düşüncesi egoları besleyebiliyor. Şişkin egolu insanlar ise hayat yolculuğunda birbirlerine kenetlenmekte zorluk yaşıyorlar.

O hâlde her şeyimiz tam olsun, borcumuz harcamız bitsin ondan sonra evlenelim düşüncesini bir tarafa bırakmak gerekiyor. Bu konuda anne babalara da büyük görev düşüyor. Ailelerin yüksek beklentilerle birbirlerini bunaltmaması, aşırı talepkâr olmaması önemli. Her şeyin dört dörtlük olmasını beklerken geçen zaman çiftlerin aleyhine işliyor. Asgari

düzeyde bir şeyler olsun, gerisini çiftler zamanla birlikte tamamlasın. Anlatacak bir hikâyeleri olsun.

Eş olarak seçeceğiniz insan hangi değerlere sahip?

Eş seçiminde en önemli ve ilk bakılması gereken karşımızdaki kişinin değerler sistemidir. İdeal-ler zamanla değişir ama kişiliğimizin temelini oluşturan değerler zaman zaman unutulsa da değişmezler. Mesela para, aile, sevgi, saygı, başarı, sorumluluk, yardımseverlik, sabır, çalışkanlık, kanaatkârlık en temel değerlerdir. Bir insanı tanıırken onun için hangi değerlerin en önce geldiğini iyi tahlil etmek gerekir. Değerler sisteminin başına parayı koyan bir erkekle değerler sisteminin başına yardımseverliği koyan bir kadının evliliği sağlıklı bir evlilik olmayacaktır. Değerler sistemindeki ortaklık mutlu bir yuva için ön koşuldur. Bir taraf aileye değer verirken öbür taraf başarıya odaklıysa bu da sıkıntı yaratacaktır. Başarma duygusu çok yüksek bir erkek, fazla çalışacağı için ailesine yeterince zaman ayıramayabilir. Bu durumda kadın, aileden önce paraya değer veriyorsa kocasının geç saatlere kadar çalışmasını sorun etmeyebilir. Ama önceliği huzur ve aile bağlarıysa kocasının işkolik tavırları evliliği olumsuz etkileyecektir.

Özetle;

✓ Kendi değerler sisteminizi iyi bilin, kendinizi tanıyın. Sonra karşınızdaki kişinin değerler sistemiyle örtüşüp örtüşmediğini analiz edin. Gerekirse aile büyüklerinden ya da bir aile danışmanından yardım alın.

✓ Evlilik yaşını fazla ilerilere taşımayın. Gönlünüze uygun, kafanıza yatan biri karşınıza çıktıysa her şeyimiz tam olsun diye beklemeyin.

✓ Maddiyatı her şeyin önünde tutmayın. Sorumluluk duygusu olan, dürüst ve çalışkan insanlar eninde sonunda istedikleri şeylere sahip olurlar.

ÇOCUKLARDA ATEŞ

Doç. Dr. H. Ahmet DEMİR

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı

Vücut ısısı normalde sabahları yaklaşık 36°C, öğleden sonrada 37,5°C arasında olacak şekilde değişim göstermektedir. Çeşitli nedenlerle vücut ısısının 37,5°C ve üzerinde olması ateş olarak tanımlanmaktadır. Ateş, vücudun başta enfeksiyonlar olmak üzere çeşitli yabancı ajan ve etkenlere karşı savunma mekanizması olarak ortaya çıkan fizyolojik bir reaksiyondur. Hatta öyle ki bakterilerin vücutta yayılmasını önleyen en önemli mekanizmanın ateş olduğu iddia edilmektedir. Ateşlenmeden büyüyen hiçbir çocuk yoktur. Burada önemli olan ateş düzeyi, seyri, sıklığı ve eşlik eden belirti ve bulguların doğru ve zamanında değerlendirilmesidir. Çocuğumuzda ateş olduğunda, bunu paniklemeden gereksiz uygulamalara gitmeden, hekimin önerileri doğrultusunda düşmesi sağlanmalıdır.

Günümüzde artık teknolojinin de gelişmesi ile birlikte civalı termometreler tarihe karışmış olup alından, ağızdan, kulaktan, koltuk altından veya rektal (makat) bölgeden ateş ölçülmektedir. Dolayısıyla bu bölgelerin her biri için ateş değeri de farklılık göstermektedir. Bu değerler, rektal bölge ve alın için 38°C, ağız için 37,8°C, koltuk altı için 37,2°C ve kulak için ise 37,5°C olarak

Vücut ısısı 41,1°C'yi nadiren geçer. Ateşin 42°C ve üzerine çıkması hayati tehlike anlamına gelir ve çocukta nörolojik hasar meydana gelebilir.

belirlenmiştir. Türkiye'de yaygın olarak kullanılan yol alın ve kulak bölgesidir. Bu alanlar için kullanılan ateş ölçerlerin talimatlara uygun olarak kullanılması, ateşin doğru ölçülmesini ve çocuğun gereksiz hastaneye gidişinin de önüne geçmesini sağlayacaktır. Rektal ve oral ateş değerleri, gerçek vücut ısısını daha doğru yansıtmalarına rağmen bu bölgeler, mecbur kalınmadıkça enfeksiyon riski ve psikolojik nedenlerle kullanılmamalıdır.

Vücut ısısı 41,1°C'yi nadiren geçer. Ateşin 42°C ve üzerine çıkması hayati tehlike anlamına gelir ve çocukta nörolojik hasar meydana gelebilir.

Ateş birçok hastalığa neden olabileceği gibi bazı önemli hastalıklar kendini ateş yükselmesi ile gösterebilir. Çocuklarda her yaşta ateşin en önemli nedeni enfeksiyonlardır. Hayatın ilk üç ayında bebekte enfeksiyon kaynağı annedir. Ateşin seyri,

yüksekliği ve özelliklerine göre enfeksiyonların tipi hakkında fikir sahibi olmak mümkündür. Kedi, köpek ısırması, seyahat öyküsü, keneye maruziyet, sivrisinek ısırıkları, hijyen koşullarının bozuk olduğu ortamlarda bulunma, enfekte bir bireyle temas, kan alma veya verme öyküsünün bulunması gene enfeksiyon kaynağının tespit edilmesinde önemli ip uçları sağlar. Enfeksiyonlar dışında romatizmal ateş gibi bağ dokusu hastalıkları; lösemi, lenfoma gibi kötü huylu hastalıklar; bağırsak hastalıkları, Kawasaki hastalığı gibi diğer birçok hastalık da kendini ateşle gösterir.

Çocuklarda diş çıkarmanın ateşe neden olduğu yaygın bir inanış olarak görülmektedir. Ancak bunun ciddi bir bilimsel kanıtı bulunmamaktadır. Burada önemli olan nokta ateşi olan bir bebeğin mutlaka hekim tarafından değerlendirilmesi gerektiğidir. Ek olarak eğer bir bebeğin ateşi 38,9°C'nin üzerinde ise bunun bir hastalığa bağlı olma olasılığı çok yüksektir ve asla diş çıkarmaya bağlanmamalıdır. Diğer önemli bir nokta ise üç aylıktan küçük bebeklerin çok fazla giydirildiklerinde ve/veya çok sıcak ortamlarda ateşleri yükselebilmektedir. Ancak bu ateş değeri de asla 38,5°C'nin üzerine çıkmaz.

Bazı ateş durumlarında ise hasta mutlaka hekim tarafından değerlendirilmelidir. Bunlar:

1. 3 ayın altındaki tüm bebekler.
2. 3 - 36 ay arası çocuklarda üç gündür devam eden ateş veya hasta görünümü olmaları.
3. 3- 36 ay arası 38,9°C üzerinde ateşi olan tüm çocuklar.
4. Alından ölçülen ateş 40°C veya diğer bölgelerden ölçülen ateş 39,4°C veya üzerinde olması.
5. Ateşli havale öyküsü olan tüm çocuklar.
6. 6 günden daha fazla devam eden ve tekrarlayan ateş.
7. Kronik hastalığı olan tüm çocuklar.
8. Cilt döküntüsü ile birlikte olan ateş.

Ateş, vücudun yabancı antijenlere karşı verdiği bir savunma mekanizması yanıtıdır. Endişe etmeden yaklaşılmalı ve önemli durumlarda da geç kalınmadan hekimle temasa geçilmelidir.

Bir annenin çocuğumun ateşi var demesi aslında ateşin olduğunu kabul etmek için yeterlidir. Ancak ateşin değerleri, günün hangi saatlerinde çıktığı ve eşlik eden bulgular, ateşin nedeni açısından önemli olduğu için ateş hem ölçülmeli hem de ateşin saatleri kaydedilmelidir.

Ateş genel olarak evde ateş düşürücü ilaçlarla düşürülmelidir. Bu ilaçların dozu doktor tarafından belirlenerek uygulanmalıdır. Her bir ilaç 4 saatten daha erken sıklıkta verilmemelidir. Eğer ateş düşürücü ilaç kullanma hakkımızı kullandık ve hâlen çocuğumu-

zun ateşi varsa bu durumda ılık su ile banyo yaptırılmalı ve/veya alın, boyun, koltuk altı ve kasık bölgesine ılık su ile ıslatılmış bezlerle kompres uygulanmalıdır. Ateşli çocuğun kıyafetleri mutlaka çıkarılmalıdır. Çocuklarda ateş yükseldiğinde titreme olabilir. Kollar ve bacaklar buz gibi, gövde ateş gibi olabilir; bu durumda endişe edilmemelidir. Ateşi düşürmek için su dışında kesinlikle alkol, sirke ve diğer su dışı sıvılar kullanılmamalıdır. Zira daha yüksek ateşle birlikte ateşli havale ve şoka yol açılabilir. Bunlardan kesinlikle kaçınılmalıdır.

Bir Sağa Bir Sola

İbrahim Ethem ÖZER

Kadınlar aralarında konuşurlardı, yakında bir alet çıkacakmış ve çamaşırları kendi yıkayacakmış. Hem durulamaya, sıkmaya da gerek kalmayacak hepsini kendi yapacakmış. Biz sadece kurumaya bırakacakmışız. Dinleyenler inanamadı tabii nasıl olur diye. Hatta gülüşmeler oldu benim gibi, yıkayamaz diyerek...

Kirli çamaşırların temizlenmesini sağlayan eskiden merdaneli, şimdi ise az veya çok programlı elektrikli ev aleti diye tarif ede-

biliriz çamaşır makinasını. İçine kıyafetlerimizi, kumaş nevin-den eşyalarımızı koyduğumuz, deterjan ve isteğe bağlı olarak yumuşatıcı eklediğimiz bu icat onları yıkar, durular, sıkar ve güzel kokusuyla ütülenmeye hazır hâle getirir. Kirliyen hoşumuza gitmeyen giysilerimizi temiz hâleyle tekrar sevmemizi sağlar.

Eskiden çamaşır yıkamak hiç de sanıldığı kadar kolay ve sıradan bir iş değildi. Onları yıkamak uzun uğraşlar gerektiriyormuş. Çamaşır yıkamak için mutlaka

hazırlık yapılması, bir gün önceden meşe odunu külünün bir gaz tenekesinde ya da kazanda iyice kaynatılıp sonrasında dinlenmeye bırakılmalıymış. Küller iyice dibe çöker, su tamamen berraklaşır, çamaşıra başlanacağı zaman ocakta kaynayan su ile soğuk küllü su leğende karıştırılır ve sabunla çamaşırlar yıkanır. Elbette iyice çitilemek yıkayanların ellerini tahrip eder, eller ve kollar günlerce ağrırmış.

İlk çıkan merdaneli çamaşır makinelerinde sabunlu suyu ve

çamaşırı hareket ettiren bir çalkalayıcı olduğunu hatırlıyoruz. Durulama için önce makine boşaltılır, sonra yeniden temiz suyla doldurulurdu. Yıkanan çamaşırlar makinenin üst bölümüne yerleştirilir, merdane denilen iki silindir arasından geçirilerek sıkılırdı. İlk zamanlar merdaneleri döndürmek için makineye bağlı bir kolu çevirmek gerekirdi. Sonra merdaneyi döndürmek için kola ihtiyacı olmayanlar çıktı.

Merdanelilerin çıkması kadınların yükünü azaltmıştı ama kazaları da beraberinde getirmişti. Erkek çocukların sıkışan elleri, kızların merdaneye kaptırdıkları saçları unutulmayan sahnelerdendi. Onları gören diğer çocuklar alay eder kahkahalara boğulurlardı. Çocukların bağırmasıyla annelerin yetişmesi bir olurdu. Onları kurtarmak ise hiç kolay olmazdı...

Merdaneliler de çok kalamadı evlerde...

Merdanelilerden sonra otomatik olan makinalar çıkmış, ev hanımları daha da rahat etmişlerdi. Onların gelmesiyle merdanelilere bakan bile olmadı tabii. Hemen eskiciye veya evinde olmayanlara verildiler. Otomatik olanların evlere ilk geldiği zamanlarda ise heyecan vardı çoğu evde. Sokağa gelişinden eve giresiye kadar takip edenler, eve girişinden kurulusıya, sonrasında ilk çalışmasına kadar herkeste tatlı bir heyecan ve tebessüm oldu. O gün sanki bayramdı...

Otomatik makinelerin çamaşırları ilk yıkayışında elbiseler ile dönüşünü çoğumuz seyretmişizdir. Hayretler içinde bakışmalar, nasıl oluyor acaba gibi düşüncelere dalmalar, hatta bir dönüşü için

saniye tutmalar... Her özel eşya gibi ona da hemen dantel öreerek süslemeler yapıldı evin bir parçası, ailenin bir ferdi oluverdi.

Bir sağa bir sola dönmesi fikrini belli etmiyor, çok kararsız esprilerine, bir anda hız kazanması ile "bu evde benim sözüm geçer" demek istiyor yorumlarına sebep olurdu. Çorapların tekini kaybetirme özelliği kızdırsa da pek çok kişiyi en çok korkutan bozulma ihtimalleri idi.

Teknolojinin gelişmesiyle çok programlılar ve haznesine daha fazla elbise alanları çıktı tabii. Çok programlı olmasına rağmen kadınların sadece bir veya iki programı kullanmaları da enteresandır hakikaten.

Kendi yıkamasına rağmen başında duran hanımlar vardı mesela, hani ona güvenemeyip 'o bilemez' diye düşünen titiz hanımlar...

Bir evin en kıymetlilerindendir

Bir ev kurulacaksa o olmadan olmaz tabii. Bir gelin için çok mu çok değerlidir çamaşır makinası. Düğün hazırlıklarının en önceliklisi olması ne kadar da önemli bir eşya olduğunu gösterir. Eve gelmesiyle gelin ve annesinin yüzleri gülmeye başlar, bütün ev

Eskiden çamaşır yıkamak hiç de sanıldığı kadar kolay ve sıradan bir iş değilmiş. Onları yıkamak uzun uğraşlar gerektiriyormuş. Çamaşır yıkamak için mutlaka hazırlık yapılması, bir gün önceden meşe odunu külünün bir gaz tenekesinde ya da kazanda iyice kaynatılıp sonrasında dinlenmeye bırakılmıymış.

tamamlanmışçasına. Zaten yeri önceden belli olduğu için kurum kurum kurulur ve ilk çalışacağı zamanı bekler.

Evin çok çalışanlarından olması ömrü de şayet uzun olursa hatıralarda ve anılarda onun da yer almasını sağlar. Yıllar geçtikçe ilk alınan zaman hatırlanarak akıllarda kalanlar tazelenir ve kaç yıl geçmiş aradan sohbetleri yapılır.

Ev halkının en büyük yardımcısı ve vazgeçilmezi çamaşır makinaları uzun yıllar bizimle olacak gibi, hayatı kolaylaştırdıkları, zaman ve enerjiden tasarruf ettirdiklerinden belki de. Bir de kazandırdığı enerji ve zamanı televizyona kaptırmamak...

UZMANINA SORDUK

Nazlı ÖZBURUN
Uzman Aile Terapisti

Her şeyde olduğu gibi ibadetlerin kavratılması ve hayatın bir parçası hâline gelmesinde anne babaların tutum ve davranışları çok önemlidir. Ebeveynler çocukları ve gençleri ibadetlere zorlayarak nefret etmelerine neden olmayacak şekilde davranmalıdırlar. Öncelikle kendileri ibadetlerini severek ve düzenli yaparak örnek olmalıdırlar. Çocukların ve gençlerin yaş dönemlerine uygun bir şekilde ibadet etme disiplini kazandırmanın yollarını da öğrenmelidirler. Anne babanın ibadetle ilgili duruşu ve

din algısı çocukların ibadet etme isteklerini ve sürekliliğini etkiler. İbadet mekânları çocukların ve gençlerin zaman geçirebileceği ve diğer insanlarla samimi etkileşime girebileceği yerler hâline getirilmelidir.

Okul öncesi dönemde ibadetlerle ilgili kıssalar ve hikâyeler çocuklara ibadetleri sevdirmeye yönünden oldukça etkilidir. Gençler içinse yaşanmış örnekler, toplumda tanınmış kişilerin dilinden dinle tanışma anılarını dinlemek daha önemlidir. Çocuklara ibadetler anlatılırken basit

Ali Koca

Çocuklarımın küçük yaşlardan beri güzel ahlaklı olmalarını ve ibadetlerini yerine getirmelerini istiyorum. Bunun için de onlara elimden geldiğince örnek olmaya çalışıyorum. Gerekli uyarılarda bulunuyorum.

58

Hasan Özdemir

İbadetlerimizin bilincindeyiz ama bazen bu sorumluluğun üstesinden gelemiyoruz. Bu yüzden çocuklarımıza güzel bir örnek teşkil edemiyoruz.

ANNE BABALARINA SORDUK...

Çocuklarınızı ibadetleri konusunda yönlendirir misiniz?

38

45

Mustafa Er

Şimdiki nesil hiç laftan sözden anlamıyor ne kadar yönlendirsek de yine kendi bildiklerini okuyorlar.

Ayşe Keskin

Evet, yönlendiririm onun doğru yoldan ayrılmasını istemem. Benim inandığım yoldan onun da gitmesini isterim.

52

ifadeler kullanılmalıdır. İbadetleri ve namazı emreden cümleler, çocuğun yaşı, tepkisi ve itaati ile orantılı tutulmaya çalışılmalıdır.

En önemlisi ibadetleri zorlaştırmadan anlatmaktır. Detaylı bilgi vermek, en mükemmel namaz ve oruç kıstaslarını öğretmeye çalışmak çocukları ve gençleri başlamadan korkutabilir. İbadet etmenin anlamından uzaklaştırabilir. İbadet etmeyi zor algılamalarına sebep olabilir. Anne babalar mükemmelin peşinde koşarak çocuklarının ibadet etmekten uzaklaşmalarına istemeden de olsa sebep olabilirler. Sürekli ısrar etmek, korkutmak kısa süreli çocuğun ibadet etmesine vesile olsa da

devam etmesi ibadet etmenin anlamını kavramaya ve disiplin kazanmaya bağlıdır.

Mümkün mertebe namazları beraber kılmak, sahura ve iftar hazırlıklarına çocuğu küçük yaştan itibaren dâhil etmek ibadet şuuru kazandırmak için önemlidir. Namaza alıştırmada sevgi ve şefkat esastır. Katı tutumlar çocuğu ve genci ikiyüzlülüğe itebilir.

İbadetlerin anlatılmasında anne babanın en büyük malzemesi sabırdır. Gençler eleştirel düşünmeye ve özellikle ailenin söylediklerine tepkili davranmaya meyillidir. Bu yüzden ibadetler söz konusu olduğunda kullanılan dilde samimiyet ve tutarlılığa özellikle dikkat edilmelidir.

AĞIR EZGİ

Hasan KARACA

Emin değilim ama, galiba ben yavaş yavaş bir radyo dinleyicisine dönüşüyorum. Henüz başlangıç evrelerindeyim. Yani iyi bir radyo dinleyicisi olduğum söylenemez. Hatta kötü bir radyo dinleyicisi bile değilim. Radyoyu yalnızca arabada dinliyorum. Başkalarının arabalarında. Kendi arabam yok zaten. Radyo özelliği olan bir cihazım bile yok.

Ama radyo özelliği olan arabası olan arkadaşlarım var. Onlar da arabanın bu özelliğinden çoğunlukla faydalanıyorlar. Bu faydalanmaya şahit olduğum zamanlarda da bir radyo dinleyicisine dönüşüyorum. Daha doğrusu bir radyo duyucusuna. En azından Ezgi böyle diyor: "Sen radyo dinlemiyorsun ki, sadece işitiyorsun."

Aslında bu abartı. Arabada radyo çalıyorsa işitmekle yetinmediğim zamanlar oluyor. Özellikle Ezgi'nin bu tespitinden sonra.

Ezgi demişken, son zamanlarda oldukça fazla ezgiye denk geliyorum yollarda. Yani radyoda ezgi çalıyor oluyor. Daha doğrusu birileri az sonra çalacak olan parçanın bir ezgi olduğunu söylüyorlar. Bunun garibime gitmesi biraz vakit aldı. Ne de olsa her tür müziğin bir ezgisi, bir melodisi var. Fakat dinledikçe anladım ki spiker ezgi derken şarkı, türkü, ilahi gibi bir kategoriye kastediyor. Yani şarkının ezgisi, türkünün ezgisi, ilahinin ezgisi demiyor da şarkı gibi ezgi de var diyor. Bu da ezginin de ezgisi var anlamına geliyor. Bunu fark ettikten sonra biraz daha radyo dinleyicisine dönüştüm. O zaman anladım ki ezgi ile türkü olamayacak kadar yabancı şarkı nağmeleri kullanmayan, ilahi olamayacak içerikte bir müzik türü kastediliyor.

Daha sonra ise, yani dinleyici olma sürecimin bir sonraki safhasında ezgi kelimesine bazı arkadaşlarımın arabalarında daha sık rastladığımı fark ettim. Örneğin Ezgi bu arkadaşlardan biri değil. Onun arabasında ezgi çalmıyor.

Orada tek ezgi Ezgi. Arabasında ezgi çalan arkadaşlarımın ortak özelliği müziğe karşı genel bir ihtiyatları olması. Onlar şarkı dinlemekten ilahi dinlemeyi yeğliyorlar mesela. Bu da belli radyo kanallarını dinledikleri anlamına geliyor.

Yani anlayacağınız ezgi, ağırlıklı olarak ilahi çalan radyolarda karşınıza çıkıyor. Fakat ezgi ilahi değil. Anladığım kadarıyla bu radyo kanalları,

aslında pop müziğine yakın parçaların adına ezgi diyerek yayınlıyorlar. Çünkü zannederim pop müziği deseler dinleyicilerinden tepki alırlar. Örneğin Esmâ kesin tepki gösterir. O 'yeşil pop' denmesine de çok kızardı mesela.

Ezgiler ilahilerden mutlaka bir yönleriyle farklılar. Ya kullandıkları aletler farklı, mesela bateri ile çalınan ilahiye hiç denk gelmedim. Ya melodileri, yani ezgileri farklı ve pop müziğine yakın. Ya da sözleri yeterince dini değil. Veya en azından dini olduğunu dışarıdan birisi fark etmez. Mesela Ezgi son türden bir ezgi dinlese ona ilahi demez. 'Bildığın aşktan bahsediyor,' der.

Tüm bunları niye anlattığıma gelince. Zamanın akışına, insanların tercihlerine karşı koyamıyorsun. Çok sayıda radyo dinleyicisi arkadaşım var. Ve son zamanlarda onlarla daha fazla vakit geçiriyorum. Bu yüzden gittikçe ben de bir radyo dinleyicisine dönüşüyorum. İnternet radyosundan çoktandır haberim var, fakat daha yenilerde ilk kez bakmak aklıma geldi. İnsan çevresine uyuyor bir şekilde.

Radyolar ve ilahi söyleyenler de öyle. İnsanların zevkleri değişiyor. Hangi radyo kanalını dinlerse dinlesin, insanlar belli ezgileri tercih ediyorlar. Onlara kendi türünüzü dayatamıyorsunuz. Sürekli Buhurizade Mustafa İtri, İsmail Dede Efendi ya da Tatyos Efendi çalan bir kanalın dinleyicisi sınırlı kalacaktır doğal olarak. Tıpkı repertuarını def dışında müzik aleti kullanmayan ilahilerle sınırlayan radyo kanalı gibi. Bu yüzden de bazı radyo kanalları daha geniş kitlelere hitap eden, daha popüler olan müziklere yönelmişler. Adını da ezgi koymuşlar.

Esmâ, "sen anlamıyorsun ama o aşk derken, başka bir şey kastediyor", diyor. Ezgi, "Bunlar pop müziği olmaya çalışan basit gayretler." diyor. Şimdi geri evre bir radyo dinleyici olarak ben bir ezgiyi ilahiden ayırt edebilir hâle geldim. Fakat hâlâ bir ezgiyi pop müziğinden ayırt edemiyorum.

ATA YURDUN ÖZ KIZI: NURCANAT

Saliha DİLMAÇ

"Yani Nurbennet. Kazak dili Türkçenin ses uyumu kuralını hâlâ korumaktadır. Dolayısıyla Nur kalın olduğundan cennet kelimesini de etkiler ve kalınlaştırır. Anlamı 'Cennetin Nuru'dur. Ya da hem nur hem cennettir." diye başlıyor anlatmaya.

O ülkemize Ata Yurt'tan misafir. Ankara Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora yapıyor.

"Soyadım Ametbek. Anlamına gelirsek, asıl Ahmet-bek olması gerekir. Ancak Arapçadaki 'h' yumuşak söylendiği için düşmüştür."

Siz Çin'de yaşayan bir Kazakistanlısınız. Ne zaman Çin'e yerleştiniz, diye sormaya kalmadan dürüstçe, açıkça ve içtenlikle cevap veriyor:

"Sanırım soruyu biraz düzeltmek gerekir. Kazakistan, bir devletin adıdır. Kazak ise bir milletin adıdır. Kazak olmak için Kazakistanlı olmak gerekmiyor. Bugün Çin'de bir buçuk milyon, Rusya'da bir buçuk

milyon ve Özbekistan'da da o kadar Kazak yaşamaktadır. Kazak milleti 15.yy.da Altın Ordu devleti yıkıldığında kurulan Kazak Hanlığı'nda genellikle konar-göçer hayat tarzında yaşayan Türk boylarına verilen genel isimdir. Bugünkü Kazakların ortak özelliği soy ağaçlarını ve yedi cetlerini ezbere bilmeleridir.

Çin'deki Kazaklar 18.yy.da Rusya ile Çin Kazak topraklarını paylaştıklarında Çin'de kalmışlardır. Yani biz bugünkü Çin'e bir yerden gitmedik, kendi ata yurdumuzda oturuyorduk. Rusya tarafında kalan kısım ise Sovyet döneminde Kazak Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti adını aldı. SSCB dağıldığında Kazakistan olarak Uluslararası topluma dâhil oldu.

Ben Çin'de doğup büyüdüm. Üniversiteyi bitirdikten sonra Kazakistanlı bir gençle evlendim ve Kazakistan vatandaşlığına geçtim. Şimdi akrabalarım Çin'in Sincan-Uygur Özerk Bölgesinde Mori Kazak Özerk ili'nde yaşamaktalar."

Bildiğimizi sandığımız ama bilmediğimiz halkların sesiydi Nurcanat. Çok iyi bildiğimizi sandığımız, aslında bir dirhem bile bilmediğimiz öz kültürümüz,

benliğimiz, uzaklarda uyuyan, uyandırmaya korktuğumuz, uyanırsa şaşıp kalacağımız bir medeniyetin fısıltısıydı o coğrafyaya ait her şey. Daha iyi tanımalıydık onları. Anlatmaya başladı Nur:

"Kazaklar konar-göçer Türk medeniyetinin varisleridir. Eski Türk geleneklerini hâlâ korumaktalar. Onların en önde geleni kendi atalarını, soyunu ve boyunu bilmektir. Kazaklar hâlâ eski Türklerin ekzogami evlilik ilişkisini korumaktadırlar. Yani hiçbir Kazak kendi boy'undan biriyle evlenemez. Başka bir deyişle Kazaklarda akraba evliliği yasaktır. Akraba kavramı ise yedi cediti yani yedi dedeyi kapsar. Bu sebeple benim için yedinci dedemin torunlarını da bilmek zorundayım. Öbür taraftan evlilikler boylar arasındaki ilişkileri güçlendirir. Eski Kazak atasözü: 'Guvey yüz yıllıktır, dünür bin yıllıktır' der.

Kazaklar Müslümandırlar. Hanefi mezhebindendirler. Hem Bozkır medeniyeti hem Hanefi-Maturidi-Yesevi anlayışı Kazakları daha hoşgörülü kılmaktadır. Konukseverler. Başka kültürleri tanımaya, yabancılara sohbet etmeye açıklar. Önyargılı değil genel itibarıyla.

Kazaklar dünyanın pek çok farklı coğrafyalarında yaşamakta ve buna rağmen kültürlerini sürdürmektedir. Ancak içinde yaşanılan toplum, ülke, iklim şartları gibi koşullar bir takım değişikliklere neden olabiliyor. Çok iyi bir gözlem yeteneğine sahip olan Nurcanat Kazakistan'da, Çin'de ve Türkiye'de yaşayan Kazaklar hakkında bir değerlendirme yapıyor:

"Kazakların kültürü temelde aynıdır. Ancak Kazakistan'da açık bir şekilde Rus kültür etkisi, Çin'de doğal olarak Çin, Türkiye'de ise Avrupa etkisi görülür. Ama tabii Kazakistan'da 'öz'e dönüş' hızla gerçekleşmektedir. Bunun için Çin'deki Rusya'daki ve Özbekistan'daki Kazaklar Kazakistan'a göç ediyorlar. Çünkü her dil ve kültür ana vatanında daha iyi şekilde yaşanır. Çin dili, kültürü, dini tamamen Kazaklarınkinden farklıdır. Onun için Kazakların kendini koruma anlayışı işler. Kendi dilini, kültürünü, tarihini tanımaya çalışırlar orada. Çünkü herkes genel itibarıyla karşıdan gelen büyük dalganın farkındadır. Örneğin, ben de Çin okulunda eğitim aldım. Asimilasyon sürecinin yaşandığı en önemli yer zaten okullardır. Babam benim 'Çinleşmekte' olduğumun farkındaydı. Diğer taraftan her anne baba çocuğunun rekabete hazır olmasını ister. Çin okullarının yanında Kazak okulları da vardı Çin'de. Ancak orada eğitim daha kalitesizdi ve resmi dil, ticaret ve teknoloji dili olan Çince öğrenilemiyordu. Çin okulunda okursan hem daha iyi üniversiteyi kazanırsın, hem kolay iş bulursun. Kısacası anne babaların iki seçeneği var: Ya çocuğun 'Kazak' ama daha az rekabet gücüne sahip olacak ya da daha 'eğitilmiş' rekabete hazır olacak. Ancak ikinci seçenekte kendi milli değerlerine uzak, öz diline yabancı, öz kültüründen habersiz, Çin hayranı çocuk edinme olasılığın yüksektir. Onun için babam bana evin eşliğinden bu tarafta Çince konuşmayı yasaklamıştı. Babamın sayesinde hem kültürüne

Kazaklar konar-göçer Türk medeniyetinin varisleridir. Eski Türk geleneklerini hala korumaktalar. Onların en önde geleni kendi atalarını, soyunu ve boyunu bilmektir.

yabancılaşmadan Kazak dilini hem de okulda Çinceyi öğrenip, iyi bir eğitim alabildim."

Çin'de Doğu Türkistan'da yaşayan pek çok Uygur Türkü var. Uygurlarla Çin'de yaşayan Kazakların ilişkileri nasıldı peki? Dini yaşayış şekillerinde bir farklılık var mıydı? Eğer bir gün Çin'e gidersem bir Uygur ile Kazak'ı ayırt edebilir miydim?

"Çok güzel bir soru bu. Kazaklar göçebe bozkır medeniyetini, Uygurlar ise eskiden beri yerleşik kültürü temsil ederler. Uygur ziraati eskiden beri ünlüdür. Hatta Türkiye Türkçesindeki uygar kelimesi Uygur'dan gelmektedir. Uygurlar eskiden şehirlerde yaşarlar. Meşhur altı şehirleri vardır. Bu altı şehire Tarım nehri gider. Kesin olarak emin değilim ama belki Türkçedeki 'tarım' kelimesi de oradan gelmiş olabilir. Kazaklar göçebe bozkır medeniyetinin varisleri olarak yerleşik halkları hep 'öteki' bilirler. Kazakistan'daki Kazaklar yerleşik hayat tarzında olan Özbeklere, Çin'deki Kazaklar ise Uygurlara 'Sart' adını verirler. Bugün 'sart' kelimesi aşağılayıcı olarak algılanmaktadır. Hâlbuki Sart eski Türkçede 'Fars ya da Farsi' demektir. Örneğin Alişer Navai eserlerinde Farslar için Sart kelimesini kullanır. Evet, Kazaklar Özbeklere ve Uygurlara Sart derler, çünkü onlarda yerleşik Fars kültür etkisi belirgindir.

Uygur kültürü daha zarif ve daha ince olduğu için Kazakları 'kaba, yaban, kültür bilmez' bilirler. Gerçekten de Kazak kültürü daha sade, daha yalındır. Genelde Kazaklar düşündüğünü söylerler. Uygurlar, Türkler de hakeza, karşıdakini incitmeyelim diye sözü dolandırırılar. İşe başvurursun, 'Sizi ararız' derler, aramazlar.

Uygur'u Kazak'tan ayırt etmek zordur. Çünkü her ne kadar Uygurlar Fars kültür etkisi altında kalsa da, etnik olarak Türklerdir. Ve tarih boyunca bozkırlardan Uygur şehirlerine göç etmiştir. Yani simasına bakarak ikisini ayırt etmeniz zordur. Ancak, diline, kültürüne bakarak ayırt edebilirsiniz. Türkiye'den gidenler Uygurlarla daha iyi anlaşırlar. Çünkü her iki dilde de yani Türkiye Türkçesinde ve Uygurcada bolca Fars ve Arap kelimeleri mevcuttur. Ve iki halk da genelde şehirde yaşarlar. Yani ortak şehir terminolojisi vardır."

Eski Türk medeniyetinde söz hüneri, konuşma hüneri çok gelişmişti. Çünkü eskiden dört duvar arasında değil, doğada, uçsuz bucaksız bozkırda yaşarlardı. Doğadaki insanın iç dünyası zengin olur. Duyguları derin olur. Bu zenginliği, duygularını paylaşmak ister ve dolayısıyla dil gelişir, söz hüneri gelişir.

Dine gelince Kazak ve Uygur arasında din, mezhep, itikat farkı yoktur. Belki bahsettiğim gibi göçebe-yerleşik, bozkır-şehir farkından dolayı bazı farklar olabilir. Kazaklar geleneksel olarak, Yesevi tarikatındadırlar. Bu tarikatın en önemli özelliği İslamiyet'le çatışmayan eski Türk geleneklerini İslamiyet çerçevesine almasıdır. Yesevi tarikatının temeli Türk kültürüdür. Bu tarikat şehirli için pek uygun değildir. Genelde şehirlerde Nakşibendi tarikatı yaygındır. Nakşibendi tarikatının temeli ise Fars şehir kültürüdür.

Kazakların Aytış Sanatını soruyorum Nur ya da Cennet'e.

"Aytış demek atışma demektir. Eski Türk medeniyetinde söz hüneri, konuşma hüneri çok gelişmişti. Çünkü eskiden dört duvar arasında değil, doğada, uçsuz bucaksız bozkırda yaşarlardı. Doğadaki insanın iç dünyası zengin olur. Duyguları derin olur. Bu zenginliği, duygularını paylaşmak ister ve dolayısıyla dil gelişir, söz hüneri gelişir. Kazak atasözü: 'Öner aldı kızıl til' yani 'Hünerin önde geleni dildir' der. Kazaklar güzel konuşan adama 'şeşen' derler. Şeşen bilgece konuşur, yararlı konuşur. Şeşenden başka 'Akın' vardır. Akın'ın içinden güzel sözler aktığı için ona 'Akın' derler. Akın genelde kafiyeyle konuşur. Türkiye'de de ona Arabça kökenli kelime olan 'şair' adını verirler. Türkiye'de ozan, âşık kelimeleri şehre girememiş insanları andırır. Belki de doğrudur, Türkler doğada yaşar dedik ya. Kazak akınları ozan ve âşıklar gibi atışma yaparlar. Ellerinde dombırası bulunur. Sazı yani. Aytış ya da atışma eski Türk sosyal hayatının bel omurgasıdır. Kültür, tarih, destan, geçmiş, gelecek,

siyaset hepsi orada konuşulur. Bugün atasöz olarak bildiğimiz birçok söz, atışmada söylenilen bir kıtanın cümlesidir. Kazakistan'da Aytış hâlâ kendi canlılığını koruyor. Aytışlarda yenenlere araba, ev gibi büyük ödüller verilir. Maalesef, Türkiye'de atışma ve âşıkların önemi henüz anlaşılmış değildir. Kazakistan'da akınları özellikle aytıs akınlarını herkes tanır, saygı duyarlar, severler. Genelde üniversite mezunu olurlar, tarihi, edebiyatı, kültürü çok iyi bilirler. Kazakistan'da aytıs'a gidenler pek çok şey öğrenmiş olarak evine dönerler. Bileti de pahalı olur.

Aytıs Kazak kültürünün önemli bir parçasıdır. Özellikle kadınların toplumdaki yerini gösterme açısından... Geleneksel olarak Kazak kızları özgüvenli, özgür olurlar. Kızların ve kadınların hep söz hakkı olmuştur Kazak toplumunda. İşte onun en belirgin göstergesi kız ve yiğit atışmalarıdır. Yani kadının sözü dinlenir, itibar edilir."

Bu samimi ve açık yürekli kadın konuştukça gururlanıyorum. Sanki uzak illerde bir yabancı değil de; kardeşim, dostum, kaybettığım eski bir arkadaşım- la gurur duyuyorum. O kadar akıllı, o kadar başarılı, o kadar kendinden emin ki, işte karşımda özbeöz bir Kazak kızı duruyor. Seni diyorum, sizi, sizleri yeterince tanıyamadık. Zamanımız yoktu, kafamız meşguldü, önceliklerimiz vardı, bahanemiz çoktu. Hangi bahaneyi kabul edersen artık... Birini seç ve kabul et de bize bir ipucu ver. Bizim araştırmaya vaktimiz

olmaz belki. İssız bir adaya giden bir insanın alabileceği üç şeyi söyler gibi söyle bize. Kazakları tanımamız için ne yapmalı?

"İlk önce Abay Kunanbayulı'nı bilmeniz gerek. 19. yy.da yaşamış düşünür. Onun eserleri hâlâ Kazaklar arasında çok okunur. Şiirleri vardır ve Kara Sözler adında bir eseri... Eserlerinde 19. yy.da modernite ile geleneksellik arasında sıkışıp kalmış Kazaklara yol göstermeye çalışır. Kısaca, Avrupa'nın bilgisini al ama öz kültürünü unutma der.

İkincisi, Alihan Bökeyhan. 1917 yılında kurulmuş Alaş Orda hareketinin önderi ve Alaş Muhtariyeti'nin seçilmiş başkanıdır. Yani modern zamandaki Kazakların ilk seçilmiş cumhurbaşkanıdır. Kazakların bağımsızlığı ve modernleşmesi için çok çaba harcamış ve sonunda 1937 yılında komünistler tarafından kurşuna dizilmiştir.

Üçüncüsü, Muhtar Auezov. 20.yy.da yaşamış bir yazardır. En önemli eseri, Abay Yolu'dur. Romanında ilk sıradaki Abay Kunanbayulı'nın hayatını tanıtır. O kitabı okuyan Kazakların kültürünü yani Kazakları tanımış olur. Kazakistan'da bu kitap evlenmekte olan kızların çeyizine eklenir. Tavsiye ederim."

Artık bahane kalmadı. Bu yazıyı okuyanın Nurcanat'a borcu olsun bu. Bu üç değerli insandan en azından birini tanımak için çaba sarf etmeli. Nurcanat lafı hiç dolandırmadan sorar sonra.

Kendi planlarına gelince...

"Daha güzel, yaşanabilir bir dünya için çalışmak. Uluslararası ilişkiler okuduğumdan bitmek bilmeyen savaşlar, yaşanmakta olan haksızlıklar, acılar, savunmasız kadın ve çocuklara bakıp çok rahatsız oluyorum. O yüzden de topluma faydalı insani hizmetlerde bulunmak istiyorum." diyor.

Herkesi mutlu etmek isteyen bu genç kadına Türkiye'de mutlu olup olmadığını sorunca,

"Evet mutluyum." diyor. "Türkiye yerdeki cennettir."

Bunu, lafı hiç dolandırmadan, mert bir Kazak kızı söyledi. İçim aydınlandı, huzur doldu yüreğim. O dediye doğrudur. Yerdeki cennet Türkiye ise, bize gidecek gayrı başka yer yok! Milyar yıl daha buradayız!

Müminlerin Annesi: Hz. Aişe

Rukiye AYDOĞDU DEMİR

Diyanet İşleri Uzmanı

Muhabbetle
geçen bir ömür
sonunda, bu
küçük odacıkta,
mübarek başını
sevgili eşinin
kucağına koydu
Allah'ın Habibi...
Artık eskisi gibi
bakmıyordu
Aişe'nin (r.a.)
gözleri...

O zamanlar evlerde kandiller yoktu. Ay ışığı sızardı küçük pencerelerden... Damları ayın şavkı hurma dallarından toprak duvarlara. Mescidin avlusuna bitişik küçük odalar da alırdı nasibini ay ışığından ama sadece ay değildi odalardan birini aydınlatan. Aişe'nin (r.a.) gözlerinde parlayan, onun göz bebeklerinde ışıldayan... Dua yansırı gözlerine geceleri Aişe'nin (r.a.), uzun secdeler aydınlatırdı yüzünü, sakalını ıslatıncaya kadar ağlayan sevgili eşinin akıttığı her bir damla kandile ihtiyaç bırakmazdı... Onun o küçük odasında hiç gece yaşanmamıştı ki... Kararmamıştı ki hiç Aişe'nin (r.a.) göz bebekleri...

Oysa üç gün arka arkaya buğday ekmeğinden yememişlerdi bu evde. Bir ay boyunca ateşin yanmadığı zamanlar da olmuştu, zemzem ve kuru hurma dışında katığın bulunmadığı zamanlar da... Hiçbiri söndürememişti gözlerindeki ışığı Aişe'nin, Aişe mutluluğu dünyalıkla hiç aramamıştı... Onun varlığı yanı başındaydı, çok sevdiği eşinin Aişe'siydi o, siddıkası, Humeyra'sı, Rabbinin temize çıkardığı Müberra'sı idi. Allah Rasülü'ne insanların en sevimlisini sorduklarında verdiği cevaptı Aişe (r.a.). Allah'ın Habibi'nin sevgilisi idi. Cebrail'in selam verdiği kadındı. Müminlerin annesiydi.

Mescidin duvarına bitişik küçük odasında her an birlikteydi Aişe (r.a.) Allah Rasülü'yle. Diğer zamanlarda ise onun izini süren bir çift gözdü. Her anını görüp saklamak, zihnine kazımak, sadece kalbinde değil hafızasında da en çok yeri ona ayırmaktı gayesi. Öyle de yaptı.

Onun eşi olmanın ağırlığını hep üzerinde taşırdı. Sevgili eşinin her hareketini izlemek, ona ait her anıyı hafızasına kazımak, her bir sözünü ezberlemek, hiçbir ayrıntıyı kaçırmamak vazifesi idi âdeti.

Genç dimağı, ona ait olan her bir anıyı her bir ayrıntıyı özenle sakladı. Sevgili eşiyle hep birlikte olmanın sağladığı ayrıcalığı müminlerin annesi onları aydınlatmakta kullandı. Kapısını merakla, heyecanla, muhabbetle çalan ve Nebi'yi daha yakından tanımak isteyen her soruya cevaptı Hz. Aişe.

-Ey Âişe, Allah Rasulü'nde gördüğün, seni çok şaşırtan hâl ne idi?

-Anneciğim, Rasul-i Ekrem'de gördüğün hayret verici bir davranışını bize anlatır mısın?

-Onun ahlakı nasıldı?

-Nebi'nin (s.a.s.) konuşma tarzından bahsetsen bize...

-Uhut gününden daha sıkıntılı bir günü oldu mu?

-Namazları nasıldı Nebinin (s.a.s.)?

-Ev hâli nasıldı Rasul-i Ekrem'in?

...

Evinde, küçük odacığında ne yaptığını sorduklarında arı, duru, sade hayatlarını anlatırdı Aişe (r.a.).

O zamanlar evlerde kandiller yoktu ama odasını ısıtan da ısıtan da Allah Rasulü'ydü. Yanı başında sevgili eşi varken Aişe, en saadetli hanede yaşardı. Yaşardı ama onunla birlikte geçirdiği her

bir saniyenin hakkını vermenin boynunun borcu olduğunu bilerek, onun eşi olmanın ağırlığını hep üzerinde taşırdı. Sevgili eşinin her hareketini izlemek, ona ait her anıyı hafızasına kazımak, her bir sözünü ezberlemek, hiçbir ayrıntıyı kaçırmamak vazifesi idi âdeti. Onun ağzından çıkan her bir söz Aişe'ye verilmiş kutsal bir emanetti. Bu yüzden soruyor, sorguluyor, onun her bir davranışını anlamak, hikmetini kavramak için çabalıyordu. Onun bu berraklığı, netliği, açık sözlülüğü, merakı, yerinde duramayan hâlleri ona çok yakışıyordu. Aklına bir soru takılmışsa hemen sorardı Allah Rasulü'ne, aklına bir şey yatmadığında çekinmeden sorgulardı. Cevapsız hiçbir soru kalmamasın isterdi zihninde, öğreten o olduğundan, tadına doyum olmazdı öğrendiklerinin, bitmesin isterdi tatlı sohbetleri.

Bazı kadınlar sakın, duru bir göl gibiydi; Aişe (r.a.) ise akan coşkun bir ırmak, berrak bir çağlayan- dı. Sorardı, soruştururdu, itiraz eder, kıskanırdı. Sevincini de kızgınlığını da saklayamaz, yüzüne yansıtırdı. Allah Rasulü onun içini yüzünden okur, her hâlden haberdar olurdu. Kıskandığında "Anneniz kıskandı" der, sakinleştirirdi Aişesini; öfkesini anlamak ise onun için hiç zor değildi. "Sen benden razı olduğun zaman Muhammed'in Rabbine yemin olsun ki, dersin; kızgın olduğun zaman ise İbrahim'in Rabbine yemin edersin" derdi. (Buhari, Edeb, 63.) Aişe'nin de ondan işittikleri içine öyle işlerdi ki herhangi bir sözün, bir davranışın ona ait olup olmadığını bilir, kendisine bir olayı arz ettiklerinde "Allah Rasulü olsaydı şöyle yapardı" "o, bunları görseydi şöyle derdi" diyebilece kadar mizacı şînâs-ı Rasul idi. Çünkü hiç ayrılmamıştı ondan ayrılmayı aklından hiç geçir-memişti.

Bir gün mescidin avlusundaki odalardan birinin ışığı söndü, artık eskisi kadar parlamıyordu Aişe'nin (r.a.) göz bebekleri... Muhabbetle geçen bir ömür sonunda, bu küçük odacıkta, mübarek başını sevgili eşinin kucığına koydu Allah'ın Habibi... Artık eskisi gibi bakmıyordu Aişe'nin (r.a.) gözleri...

HAYATIN İÇİNDEN

CAMİ DUVARLARINA YASLI YÜREĞİM VE ÇOCUKLUĞUMUN KİTAPLARI

Selvigül Kandoğmuş ŞAHİN

Kasabamızın toprak yolları vardı, güllü çardakları, duru dereleri, hep üzerinden geçtiğimiz ahşap köprüleri. Çocukluğum fasılasız oyunlar sonu yorgun düştüğüm o toprak yolların bitiminde kurumuş bir çeşme duvarına yaslanıp yıldızları, akşam ezanlarını, bisiklete binme sırasını beklemekle geçti. Çocukluğumun geçtiği sakın kasabanın manevi iklimi aç hâlleri, yorgun sabahları, geç gelen baharlar gibi insanların ruhlarının açlığına inen hep geç inen seherleri vardı biliyordum. Çocuktum; içim üşürdü. Çocuktum; içimi dar eyleyen nice buhranlı ergenlik sancılarına geldiğimde sorgulamalarla hep uzaklara gitmek isterdim...

Erken gelen yağmurlar gibi çocukluğuma abanan gençlik sancıları ile nereye gitsem, hangi arkadaşın kapısını çalsam iflah olmaz yalnızlıkların dibinde bulurdum kendimi. Bu bir arayıştı bilirdim. Bilirdim ama insan olma yolunda, kul olma yolunda acemi bir genç yüreğinin yükünü ancak bu kadar taşıyır ve daha öteye gidemezdim.

O zaman bisiklet sürmekten yorulan bedenimi dindirmek için kitapların dünyasına koşardım. Se-verdim okumayı. İşte tam da o yıllarda. Ergenlik sancılarımla boğuşurken, ilkokul yıllarında dönem bitmiş ve annem beyaz bir örtüyle beni maneviyat yoksunu ama insanlıktan nasibini bolca almış şirin kasabamızın tarihî büyük camisine göndermişti. Cami, kasabanın tam girişinde heybetli duruşu ile hep dikkatimi çekerdi. Dikkatimi çekerdi ve unutulmaz bir kazaya ram olmama da vesile olduğu için bahçesinin kıyısından sessiz ama hep uzaklaşma isteğiyle yürürdüm.

Fotoğraf: Mehmet Bıçer

Çocuktuk, o zamanlar caminin hemen yanbaşımda küçük bir gecekonduya oturuyorduk. Bahçemizde dut ve muhteşem incirler veren kalın gövdeli bir incir ağacı vardı. Ağustos ayı geldiğinde, bütün mahallenin çocuklarıyla paylaşırdık bal gibi incirleri, şölen havasında... Cami bahçesinde kurduğumuz ve tam da yüksek bahçe duvarına denk gelen iri çam ağacındaki salıncaktan düşmüştüm de bacağım kırılmıştı. O acıyı hiç unutamam. Camiyle ilk buluşmam bahçesine kurduğum salıncaktan düşmekle olmuştu. Ama yine de annemi kırmamış kış sonu mahallenin kızlarıyla büyük örtülerimize acemice bürünüp caminin yolunu tutmuştuk.

Çocuktuk ve hiçbir şeyin bilincinde değildik. Niye camiye geliyorduk? Neyi öğrenecektik? Ama oyunlarımız vardı, aramızda en toplu olan ve miyop gözlükler takan Pınar nine kılığına girer büyük beyaz örtüsünü kulaklarının arkasına sıkıştırır, eline aldığı ağaç diplerinden bulduğu sopayı da baston yapar bizi kovalardı.

Okuyan bir çocuk olarak ilk orada kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'le karşılaşmıştım. Evimizde var mıydı? Ara ara annem yüzü kaplı büyük bir kitabı öper

ve büfenin üstüne yerleştirirdi. Annem cumhuriyet çocuğu, o nedenle ne yeni harfleri ne de Kur'an öğrenebilmiş. Onun çocukluğu ve gençliğinde köylerde sıkı teftiş yaparlarmış. Camileri basarlar, Kur'an öğrenmeye çalışanları engellemeye çalışırlarmış. Anlatırdı güzel annem elişlerimizle Kur'an öğrenmeye giderdik. Kapiya birisi geldiğinde hemen saklardık Kur'an'ları ve elimize örgülerimizi alırdık. Bu sebeple bir türlü kaçgöç yüzünden anneciğim Kur'an okumayı öğrenememiş. Ümmi olan anneciğim bana muhakkak yatmadan önce ihlas suresini okutur, başka duaları da tekrar ettirirdi. Yüreğinde inanmışlara has sırlı bir teslimiyetin yükü vardı. Büyüyük bir sevgi halesi ile beni kuşatır, sarar sarmalar ve hep dualar ederdi.

Kasaba sıcak, ev içleri dar, yollar تنها ama bungun yalnızlıklara belenmiş sıkıntılı havasıyla bizi camiye taşırdı. Mimar Sinan yapımı tarihî cami hep تنها olurdu. Vakit namazlarını birkaç yaşlı ihtiyarla kırlardı hoca. İşte tam da o vakitler, sıcaktan bunalan hâllerimize, sıkılan yüreğimize deva olan serinliğine koşar çocuk çığlıklarımızla yaz sıcaklarında apayrı bir şenlikle doldururduk mağrur mabedi.

Kütüphanemde hâlâ sakladığım kitapları o zaman hocamız aldırmişti bize. O kitaplar yıpranmış, kapaklarının rengi solmuş ama benim nazarımda ilk okuduğum çocuk yüreğimle sığındığım bana hem sevinç hem ürperti veren, arınmayı anlatan yegâne ilk kitaplardı.

Ama rahlenin başına oturup da belli bir mesafe ile Kur'an'la hemhal oluşum, caminin cumbalı pencerelerinden akan ikinci güneşinin serinliğinde, içimi huzur ve kurtuluşa, sürura taşıyan buluşmalar... O buluşmalar başkaydı. Kur'an'la buluşmak ona belli bir mesafeden bakmak ve hep okuma isteği başkaydı. Benim için erişilmez bir kitaptı Kur'an-ı Kerim. Yaklaşmak isterdim, gürül gürül okumak isterdim ama Pınar hep bizi kovalar, cami bahçesinde bulurduk kendimizi. Oyun ve ders hangisi baskındı, kırmızı, kadim, yün halılara düşen serin gölgeliklere uzanır, koşar sonra aniden yorulurduk. Camiye çok gitmedim. Ama kasabanın o devasa tarihî camisindeki hatıralarım hâlâ yüreğime derin bir tefekkür ışımasıyla akar.

Hocamız bizi sever miydi? Ne anlatırdı? Bizi korkutur muydu? Ama çocuktuk ve o çocuk yüreklerime sevgiyle dokunan bize kitaplar aldırان bir hocamız vardı hatırlıyorum. O kitapların kapakları hiç silinmedi hafızamdan. Kütüphanemde hâlâ saklarım. Tek yaşam rehberim olan Kur'an'a bizi taşıyan kitaplar ilmi hal kitapları, siyer kitapları onlarla bizi buluşturmuştu hocamız. O kitapların akşamları köşeme çekildiğimde sayfalarını çevirir, içim ürpererek kul olmayı sonra Allah'ı düşünürdüm. Düşünürdüm, sonra caminin hemen dibinde kulübesi olan ayakkabı tamircisi ihtiyar âmâ dede gelirdi ve ansızın ağlardım. Yaşlar gözlerimden tıpır tıpır dökülürken, yüreğimdeki merhamet bulutları o gri gözlü kır sakallarıyla hüznü çehresini gölgeleyen gizli bir tebessüm eşliğinde dudağındaki çivileri hiç ellerine vurmada çekikle köselelere çakan ihtiyara ağlardım geceler boyu.

Yıllar sonra geriye dönüp baktığımda kütüphanemin köşesinde yer bulmuş, sararmış yapraklarıyla hâlâ gizli bir hatıra gibi o günleri anlatan kitapları ben camide yaz kurslarında edindim. Hocamızın yüzü, bakışları, davranışları hiç aklıma gelmiyor. Ama caminin o sürur ve kurtuluşa aşılayan serin ha-

"Bütün kitaplar tek bir kitabı daha iyi anlamak için okunur." deniyor ya.
Hayat rehberi olan,
biricik olan, o muhteşem çağrının yer aldığı ayetlerle döşenmiş olan yüce Kur'an'ı okuma ve anlamaya çalışma bahtıyarlığına eremeyecektim.

vası gibi sesi vardı, rahatlatan çocuk yüreklerimizi anlayışla kuşatan hoşgörüsü vardı.

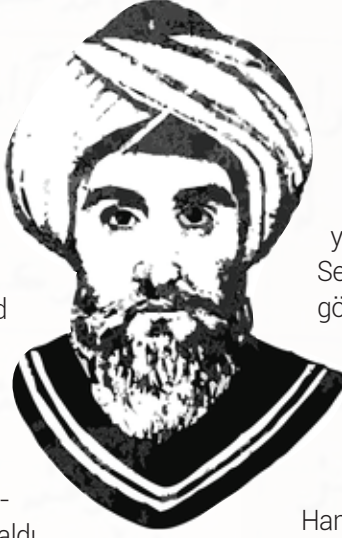
O kitapları okudum, çünkü hocamı seviyordum. O kitapları okudum, çünkü camiye gitmeyi seviyordum. Yıllar yıllar geçti, bu günlerimi, yazarlığımı, kulduğumu inşa eden pek çok kitap okudum. Ama ilk okuduklarım camide bana verilen o mavi kaplı ilmi hal ve siyer kitaplarıydı. Camiyi ve hocamı sevmesem belki o kitapların yüzüne hiç bakmayacaktım. Gizli gizli seyrettiğim âmâ yaşlı ayakkabı tamircisinin bir gün hikâyesini yazmayı, içli içli ağlayarak hiç düşünmeyecektim...

"Bütün kitaplar tek bir kitabı daha iyi anlamak için okunur." deniyor ya. Hayat rehberi olan, biricik olan, o muhteşem çağrının yer aldığı ayetlerle döşenmiş olan yüce Kur'an'ı okuma ve anlamaya çalışma bahtıyarlığına eremeyecektim.

Camiler, maneviyat yoksunu insanlığımızın nefes aldığı, yorgun dualarını bıraktığı, hırpalanmış yürekleriyle teslim oldukları, huzur buldukları, kurtuluş buldukları mekânlardır. Rabbim insanlığın yolunu bu kutlu mabetlere taşısin.

KASİYYUN DAĞI'NIN ETEĞİNDEN

Bekir ERDEM

İbnü'l-Arabi de denilen Muhiddin-i Arabî'nin asıl adı, Muhyiddin Muhammed bin Ali bin Muhammed el-Arabi et-Tâî el-Hâtimî idi ve 1165 tarihinde Endülüs'ün Murcia şehrinde doğmuştu. Vefatı ise 1239-1240 tarihinde Şam'da oldu.

Muhiddin-i Arabi babasının görevi dolayısıyla bir süre Endülüs'te kaldı. Sonra doğuya gidip, bir müddet Mekke'de kaldı. Mısır, Şam, Irak, Musul Cezire ve Anadolu taraflarına seyahat etti. Buralarda bulunan tanınmış âlim ve şeyhlerle görüştü. Tefsir, hadis, fıkıh, kıraat gibi pek çok ilimlerde ders aldı.

Fen ilimleri ve İslami ilimlerde kendisini çok iyi yetiştirdi ve onun için Şeyhü'l-Ekber lakabını aldı. İbnü'l-Arabi son derece zeki, belagati, hitabeti ve ilmî derinliği ile yalnız çağının değil, diğer zamanların da büyük âlim ve mutasavvıfları arasında kabul edilir. Vahdet-i Vücut felsefesinin kurucusu kabul edilen Muhiddin-i Arabî'nin kendisinden sonra birçok takipçisi oldu. Bunların başta geleni ise Konya'da Mevlana'nın yakın dostu Sadreddin Konevi idi. Sadreddin Konevi'nin aynı zamanda onun manevi evladı olduğu bilinir.

Muhiddin-i Arabî'nin en çok tanınan eseri Füsusu'l-Hikem. Bundan başka bir rivayete göre 500'ün üzerinde, diğer bir rivayete göre de 250'nin üzerinde eserinden bahsedilir.

Bu büyük âlim ve mutasavvıfın kabrinin yeri uzun

yıllar bilinmemiştir ta ki Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi'ne kadar. Rivayete göre Sultan Selim Han, rüyasında Şeyhu'l-Ekber'i görür. Ona; "Ya Selim, senin gelmeni beklemekte idim. Beni bu çöplükten kurtar. Salihîye'yi onar ve bana türbe, cami, medrese, imaret yaptır." der. Yavuz Sultan Selim Han Mısır seferi dönüşünde Şam'a uğrar ve orada bir süre kalır. Bu arada rüyasında gördüklerini merak etmiştir. Bir gün atına atlar ve Şam'ın Salihîye köyüne gider.

Burada atı bir çöplüğün üzerine çıkıp eşinmeye başlayınca, atından iner. Hayvanın eşindiği yerde büyük bir taş görünür. Sultan, taşta celî küfî hatla "Haza kabrû Muhyiddin" yazısını okur. Sultan Selim, hemen kabrin etrafını temizlemeye başlar. Askerlerin yardımıyla çöpler kısa sürede atılır ve etrafı temizlenir. Yavuz kışı Şam'da geçirir, Şeyhu'l-Ekber'e bir türbe yaptırır, türbenin yanı başına da büyük bir cami yapılmasını emreder.

Şamlı Mimar Şahabeddin Ahmed önderliğinde yapımına başlanan bu cami ile hem bölgede Osmanlı varlığının temeli atılmış, hem de büyük mütefekkirin hatırası yâd edilmiş olur. Halkın 'Şeyh Camii' de dediği bu eserin hemen karşısındaki imarette, ihtiyacı olanlara Devlet-i Âli Osman adına yüzlerce yıl yemek ve içecek ikram edilmiş. Daha sonra Devlet-i Âli Osman adına olmasa da, yüzlerce yıl hafta sonları fakirlere yemek verilmiştir.

Muhiddin-i Arabî'nin türbesi, caminin avlusunda

bulunan havuzun tam karşısında. Türbeye ulaşabilmek için, birkaç metre aşağı iniliyor. Türbenin sandukası, gümüş işlemeli yeşil atlasla örtülü. Türbeyi kadın ve erkekler ayrı ayrı yerlerden ziyaret ediyorlar. Dış avlusunda yeniden düzenlenen Türk mezarlığı var.

Şam'da Habil ve Kabil olayının geçtiğine inanılan Kasiyyun dağının eteğindeki Salahiye semti bugün, Suriye iç savaşı nedeniyle ülkenin birçok yeri gibi harabe hâlde. Maalesef Şeyh Camisi ve çevresi de bundan nasibini almış durumda. Bu semt birçok maneviyat ehlinin mezarlarının olduğu bir yer. Onlardan biri Mevlana Halid-i Bağdadi. Mevlana Halid'in Türbesi Muhiddin-i Arabi Türbesi ve camisine fazla uzakta değil. O semtteki tarihî bir mezarlığın içinde.

Cami ve çevresi geçmişte Salahiye Müslümanlarına hem Kur'an ilminin öğretildiği yerd. Hem de manevi bir merkez özelliği vardı. Ayrıca yakın zamana kadar geçmişte olduğu gibi imaretinde fakir fukara karnını doyuruyordu. Çevredeki alışveriş yerleri ve pazarları da ünlüydü. Oldukça hareketli ve kalabalık bir ortamı vardı. Çevredeki evlerin çoğu yıkılmamış ama buranın fakir fukara semti olduğunu doğrular gibi bel vermiş. Sokakların yapısı, darlığı, evlerin yakınlığı, balkon ve saçakların her yeni günde birbirini selamlar gibi duruşu, buranın canlı ve nefes alan bir eski Osmanlı semti olduğunu hatırlatıyor. İnsanlar da da sanki hâlâ Osmanlı'dan kalmış bir sıcaklık ve safiyetin yansıması var.

KISKANÇLIK BİLMİYEN YOLDAŞLAR OLMAK

Aydan USTA

Haset; kişinin başkasının sahip olduğu maddi manevi imkânların kendisinde olmasını istemesi, karşısındakinin de bu imkânlardan mahrum kalmasını dilemesi demektir. Bir nevi Yüce Yara-dan'ın verdiğini beğenmemek, verilene razı olmak da diyebiliriz.

Kerim kitabımız, Bakara suresinde insanın yaradılışıyla birlikte ilk haset olayını haber verir bize. İblis'in kibirlenip kıskanarak Âdem (a.s.)'e secde etmeyerek

Allah'a isyan etmesiyle ilk tohumları yeşerir hase-din. (Bakara, 2/34.) Ekilen bu kötü tohum Habil ve Kabil kıssasında anlatıldığı gibi Kabil'e sirayet etmiştir. (Maide, 5/30.) Kardeşini öldürerek tarihteki ilk cinayeti işleyen Kabil, kıyamete kadar sürecek cinayetlerde de pay sahibi olmuştur artık. Yine Kur'an-ı Kerim'de Yusuf (a.s.)'un kardeşleri tarafından kıskanılmasını, âdeta gözleri dönmüş bir hâlde ona zulmetmelerini ibretle okuyoruz. (Yusuf, 12/15.) Cahiliye toplumunu Hz. Muhammed (s.a.s.)'in risaletini kabul etmemeye iten en önemli nedenlerden birisi de yine içlerindeki haset duygusuydu.

Eskilerin anlattığı bir hikâye de konuyu özetler niteliktedir: "Bir adamın bahçesinde iki limon ağacı varmış. Bu ağaçlardan birisi çok limon veren, görkemli devasa bir ağaçmış. Diğeri ise cılız, nadiren limon veren küçük bir ağaçmış. Gel zaman git zaman ağaç sahibi de artık küçük ağaçtan ümidini kesmiş ve artık ona bakmaz olmuş. Ağaç neredeyse kuruyacak hâle gelmiş. Bir gün rüzgârla uzaklardan gelen çiçek tohumları büyük ağacın altında filizlenmek için izin istemişler. Büyük ağaç hemen reddetmiş bu isteklerini. Siz benim dibimde olursanız bütün suyu çekip bitirirsiniz, diye cevap vermiş. Tohumlar çiçek açtığında kendi güzelliğini gölgeleyeceklerini düşünüp için için kıskançlık yaşamış. Çiçek tohumları

hemen yan tarafta olan küçük ağaçtan izin istemişler bu sefer. Küçük ağaç, benim yalnızlığımı da giderisiniz, deyip hemen kabul etmiş bu teklifi. Aradan az bir zaman geçtikten sonra çiçek tohumları muhteşem renkleriyle bahçe sahibinin ilgisini çeker olmuş. Çiçeklerin bu güzelliği bitmesin diye adam sürekli onları suluyor bu sular da küçük ağacın köklerine kadar iniyormuş. Bol suyla beslenen küçük ağaç günbegün serpilip büyüyor, bol bol limon veriyormuş. Bahçe sahibinin eski ilgisini kaybeden büyük ağaç ise sararmaya yüz tutmuş.

Bu hikâye bize, başkalarına gönül bahçemizde açtığımız yerle, aslında kendi gönül dünyamızı zenginleştirdiğimizi anlatır. Bize sunulan güzellikleri başka güzelliklerle harmanlayarak paylaşmak ve bundan büyük mutluluk duymak İslam ahlakının gereğidir.

Peygamberimiz (s.a.s.): "Ateşin odunu yakıp bitirmesi gibi haset de iyilikleri yok eder." buyurmuştur. (İbn Mace, Zühd, 22; Ebu Davud, Edeb, 44.) Bizler de ahiret için biriktirdiğimiz azığımızın bir hiç uğruna bitip tükenmesini istemiyorsak ruhumuzu, dilimizi, bedenimizi Yüce Yaradan'ın her birimize ayrı ayrı verdiği özellikleri kıskanmaktan uzak tutalım.

Diğer yandan kıskançlık duygusu yaşayan insanların birbirleriyle girdikleri yarış ruh dünyalarında onulmaz yaralar açacaktır. Üstelik bu yarışın hiçbir zaman kazananı da olmayacaktır.

Psikolojik rahatsızlıkların arttığı, antidepresan ilaçların hızla tüketildiği günümüzde Yüce Yaradan'ın her birimize bahsettiği farklı özelliklerin bilincinde olarak kendimizi keşfetmek ve sevmekle işe başlamalıyız. Bize verilen hasletleri, kabiliyetleri geliştirmeye çalışarak mutluluğu yakalamalı, başkalarının sahip olduğu bizde bulunmayan niteliklerden

rahatsızlık duymamalıyız.

Her birey farklı fitratta yaratılmış, farklı özelliklerle donatılmıştır. Tabii ki karşımızdaki kişinin bazı özelliklerine imrenebiliriz. Fakat onu kıskanarak değil, onun adına sevinerek yapsak bunu ne kaybederiz?

Allah ü Teala Felak suresinde: "Kıskançlık gösterdiğinde kıskancın şerrinden o sabahın Rabbine sığınırım!" diye buyuruyor. (Felak, 113/1-5.) Haset ettiğimiz için şerrimizden korkan insanlar değil, kendimize istediğimizi onlara da istediğimiz için bizi hayırla yâd eden insanlar toplansın çevremizde. Hz. Mevlana'nın "Ne bah-tiyardır o kimse ki; yoldaşı kıskanç değildir." sözündeki gibi "yoldaş" olmaya...

DERGİLERİN KADERİ

SÖZ UÇAR YAZI KALIR

Dergilerin garip bir kaderi var. Bir nesle hitap ederler çok defa. Sonra meşin türbelerinde ebedî istirahat çekilirler. Bir ölen heyecanlar mezarlığı. Ama bir devrin çehresini makyajsız olarak dergilerinde bulabiliriz, kitaplarında değil. Kitap daha yapmacıklı. Orada düşünceler gelecek asırlara yollanan birer mektup. Kitaplar çok defa mumyalanmış fikirler. Dergi ve gazete, bir devri, terlik ve sabahlığı ile teşhir eder. Bunun için dergilerde seyahati, kitaplarda seyahate tercih ederim. Daha mahrem, daha samimi bir yolculuk. Şehrin iç sokaklarına daha çok sokulabilirsiniz. Müzeden çok antikacı dükkânı, hatta Kapalı Çarşı'daki, Bit Pazarı'ndaki külfetsizlik, en kabadayılarında en çatık kaşlılarında bile insanı gülümseten, bazen ağlamamak için gülümseten çocukça bir saffet ve hayal sefahati. Şöhreti fethe koşan bir aydınlar ordusu, heyecanlı, ümitli, çoğu yarı yolda kalmış, kimi yol değiştirmiş, hedefe varan birkaç kişi.

Yıl 1893. "Revue Philosophique" on sekiz yaşında, "Critique Philosophique" biraz daha ihtiyar. Ve bunlara yeni bir dergi katılıyor: Revue de Metaphysique et de Morale". Önsözü okuyorum. Müspet ilimlere de açmış sayfalarını, Renouvier kendi doktrinini sayfalaştırmış. Yeni dergi yalnız felsefeden bahsedecek. Felsefe dine muarız değil. Tersine alabildiğine dindar. Yalnız herhangi bir kiliseye bağlı değil. Filozof huzuru ve ışığı felsefede arar. Çağımızın endişeleri arasında, hadiselerle takılıp kalan pozitivizmle, batıl inançlara sürüklenen mistisizm seslerini yükseltmede. Aklın ışığı her zamankinden daha zayıf ve titrek, insanlığın yolunu aydınlatacağı pek benzemiyor. Gönüllerinde bu kutsal ışığın parıldadığını hissedenler bir araya gelmeli. Dergi hür düşüncenin ifade vasıtası olmak iddiasında. Sayfaları akıldan yana olan herkese açık. Bununla beraber, dergiyi çıkaranlar büyük bir ümide kapılmıyorlar, biliyorlar ki rehavet ferman ferman okuyan az.

...

(Cemil Meriç, Jurnal, İletişim Yayınları, İstanbul 1992.)

ÜSKÜDAR'DA BİR ATTAR DÜKKANI

Halil İbrahim UZUN

"Hadi artık, attar dükkânından çık da gel iftar et!"

Ahmet Yüksel Özemre

Cok uzun zamandır modern insana yöneltilen en büyük eleştirisi onun kendisini unutmış olmasıdır. Kendi varlığının kenarında yaşayarak dünya hakkında yüzeysel ancak sayısal olarak boğucu bir bilginin sahibidir. Mütefekkirler bu durumu merkez ile bağlantıların kopması ve bir dairenin sadece kenarında yaşamak olarak tanımlıyor. Oysa Anadolu'nun kurucu gücü bu bağlantı ile devam etti. Günümüzde bu bağın kırıldığını ve medeniyet yorumumuzun akamete uğradığını görüyoruz. Bu

kırıgının tamiri ancak tarihin kutlu sayfalarında kalanlar gibi düşünüp, seküler tabir ile onlarla empati kurmakla mümkün olacaktır.

Bu durumda en pratik çözümlerden birisi olarak hatıratlara yönelmek olarak gösteriliyor. Zira hatıraları dinlemek veya okumak yazan veya anlatan kişinin dünyasına yolculuk yapmak onu ölmüş bile olsa bugüne getirmek, demektir. Galatasaray'ı Mekteb-i Sultani'sinde Sekiz Yılım, Hatıralar ve Portreler, Üsküdar'ın Üç Sırlısı, Hasretini Çektiğim Üsküdar gibi yazdığı bir dizi hatıratları ile Ahmet Yüksel Özemre saf Türkçesi ve ifade kabiliyeti sayesinde okuyucusunu geçmişin asude zamanlarında gezdirip konaklatıyor. Tüm kitapları bir yana "Üsküdar'da Bir Attar Dükkânı" Özemre'nin küçük yaşlarından beri müdavimi olduğu dükkânın havasını, eşyalarını, sohbet meclislerini, misafiri olan velileri, delileri, sanatçıları renkli bir betimleme ile anlattığı bizce başlangıç eseridir.

Söz konusu attar dükkânı, vitrinlerin insanları bir çeşit efsunla kendine çektiği modern zamanların aksine vitrinde olmanın önemsiz sayıldığı devrin önemli adamlarının bir nevi okulu hükmündedir. Eser, bu zaviyeden salt geçmiş aktaran bir hikâyeyi değil bir rızık kapısının ve esnafın insan hayatında ne ölçüde etkiler oluşturabileceğine dikkat çeker. Bu öyle bir okuldur ki ahi geleneğinin süreği, yalnız maddi rızık değil, ilim, irfan, muhabbet, sanat, dostluk, maneviyat iklimleriyle manen de gıda vazifesi görür.

Bugün yerinde yeller esen, Neyzen Niyazi Sayın'ın "Yüksel'ciğim; biz bu dükkândan geçmemiş olsaydık şimdi yedi dükkân süprüntüsünden beter olurduk." dediği bu mekân unutulmanın sembolü olarak günümüz Üsküdar'ında burun sızlatıyor.

ESMA-İ HÜSNA

El-Adl; âdil, insafli, her şeyi yerli yerinde yapan.

DARI EKMEK

Bir hükümdar maiyetiyle birlikte ülkesinde bir gezintiye çıkmıştı. Yolu üzerindeki bir köyde çok yaşlı bir adamın tarlasına fidan dikmekle meşgul olduğunu gördü. İhtiyara uzaktan seslendi:

- Baba, sen ne diye fidan dikmeye uğraşıyorsun? Maşallah yaşını yaşamışsın, bu diktiğin fidanların meyvesinden herhâlde yiyemezsin. İhtiyar cevap verdi:

- Bu diktiğim fidanların meyvesini bizim yememiz şart değil evlat. Biz nasıl bizden öncekilerin diktiği fidanların meyvesinden yediysek, bizim diktiğimiz fidanların meyvesini de bizden sonrakiler yer.

Bu cevap hükümdarın hoşuna gider ve ihtiyara bir kese altın verilmesini emreder. İhtiyar bu ihsanı karşılıksız bırakmaz:

- Gördün mü evlat, bizim diktiğimiz fidanlar şimdiden meyve verdi.

Bu cevap da hükümdarın hoşuna gider, bir kese daha altın verilmesini söyler. Yaşlı köylü sıradan biri değildir ve devam eder sözüne:

- Evlat herkesin diktiği fidan yılda bir defa meyve verir, bizim diktiğimiz fidan yılda iki defa meyve verdi.

Bu cevap da hükümdarın çok hoşuna gider ve bir kese daha altın verilmesini emreder. Ama bu defa vezir araya girer ve hükümdarı uyarır:

- Aman sultanım bir an önce buradan uzaklaşalım. Bu ihtiyar bu gidişle tarlasına fidan dikmek yerine, devletin hazinesine darı ekecek.

BİR İNCİ

"Mümin güneş gibidir. Sararır, solarak batar ama doğduğunda (ahirette) göz kamaştırır."

Ebubekir Şibli

"Ey Allah'ım! Seni sevmeyi, sevdiklerini sevmeyi ve sevgine ulaştıracak işleri nasip etmeni senden dilerim."

(Tirmizî, "Dua", 73.)

BİR DUA

SİZDEN GELENLER

Bülent Özcan
ADİYAMAN

Çocuklarımızla birlikte izleyeceğimiz dizilerin sayısı azalırken; görsellik ve içerik açısından da birlikte okuyacağımız dergilerin sayısı sınırlı diyebilirim. Diyanet yayınlarını genel olarak beğeniyoruz. Bilgelik hikâyelerini çocuklarımıza da okuyoruz. Bence ailedeki her bireyin kendinden bir şeyler bulabileceği bir dergi.

Birgül Çınar
MALATYA

Sosyal medyada tanıdığım bu dergiye arkadaşlarıma da tavsiye ediyorum. Her ay güzel konulara değiniliyor. Emek verenlere teşekkür ediyorum.

Caner Albayrak
ANKARA

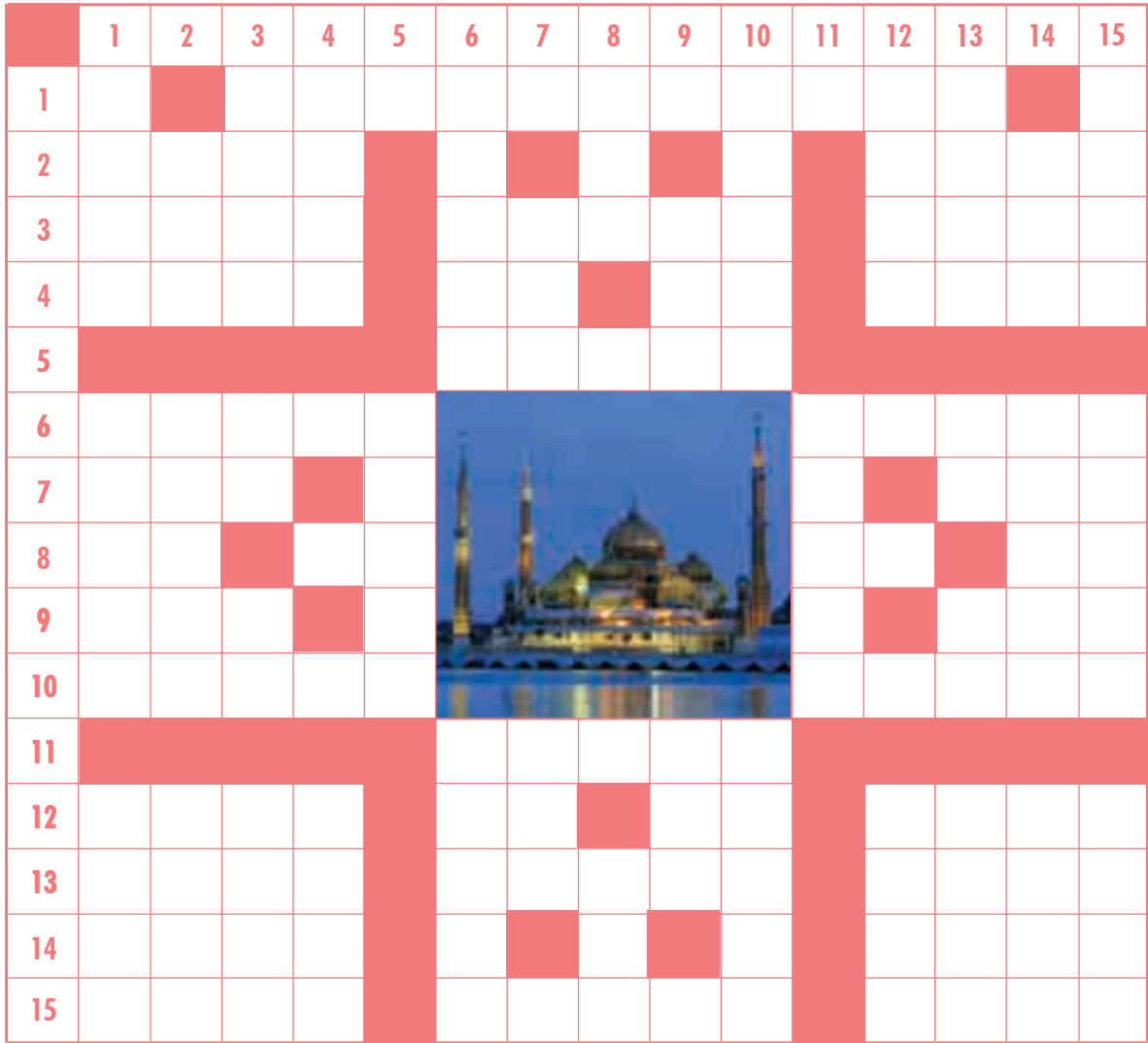
Diyanet Aile Dergisi'nin her ay merakla beklediğim bir köşesi var. Misafirimiz Var. Ülkemiz birçok kişiye kucak açmış. Kendi ülkesinde okuma imkânı olmayanları yetiştiriyor, bilgilendiriyor. Fakat güzel ülkemizi bölmek isteyenler var ne yazık ki. Rabbim fırsat vermesin.

Sevil Çiçek
YALOVA

İçerdiği konularla dolu dolu bir dergi. Her ay takip ediyorum. Emeği geçenlere teşekkürler.

Alper Yıldız
KARS

Komşumun tavsiye ettiği Diyanet Aile Dergisi'ni üniversiteye giden çocuklarım daha çok takip ediyor. Ben de hafta sonları fırsat buldukça okurum. Geçen ay "Ailece okuyoruz" yazısını çok beğenmiştim. Biz de ailece okumaya çalışıyoruz diyelim.

SOLDAN SAĞA

1- Malezya'nın Terengganu eyaletinde yer alan; yapımında cam, metal ve kristal malzemeler kullanılan; ihtişamlı görüntüsü ile ziyaretçilerini kendine hayran bırakan; modern İslam mimarisi ile inşa edilmiş resimdeki caminin adı. **2-** Türk para birimi. — Sinirlenilen kişiye sertçe söylenme, paylama. **3-** Bir işin kolay olma durumu, kolaylık. — Yaptığı bir davranıştan pişmanlık duyan, pişman. — Güzel kokulu, yaprakları baharat olarak kullanılan, çok yıllık ve otsu bir kültür bitkisi. **4-** Gömlek, örtü gibi eşyalar için kullanılan özel nişasta. — Bir yılın on iki bölümünden her biri. — Bir bağlaç. — Doğruluğu sinanmadan benimsenen, bir öğretinin veya ideolojinin temeli yapılan sav, nas, dogma. **5-** Kıyamet günü ve ahiret hayatından bahseden; ismini ilk ayetinde geçen kelimeden alan; Kur'an-ı Kerim'in 101. suresinin adı. **6-** Ağzı sıkı kişi anlamına gelen bir sıfat. — "De ki: 'Sabahın Rabbine sığınırım.'" ayeti ile başlayan; Nas Suresi ile birlikte "Muavizeteyn sureleri" olarak da bilinen; Kur'an-ı Kerim'in 113. suresinin adı. **7-** Gözleri görmeyen. — Büyük erkek kardeş, ağa. **8-** Eski dilde su, âb. — Belirti, nişan, alamet, emare. — Kilogramın kısaltması. — Doktor kelimesinin kısaltması. **9-** Bir seslenme edatı. — İşlenecek bir nesnede bulunması gereken yeterli ısı ve nem. **10-** Giden, yürüyen, yola çıkan anlamında Farsça kökenli bir sıfat. — Başta Kur'an-ı Kerim olmak üzere üzerinde kitap okunması için yapılan alçak, küçük masa. **11-** Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırmakları. **12-** Üç ana renkten biri olan, renk kartelasında yeşil ile turuncu arasında bulunan renk. — Eski dilde su. — Çok karşıt. — Torunu olan erkek, büyük baba. **13-** Anlama ve kavrama gücü, us. — Bitkilerin yenilebilen kısımları, yemiş. — Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) mübarek dişlerinin kırıldığı savaşın adı. **14-** Yazma işi sonucu ortaya çıkan metin. — Yeşile çalan toprak rengi. **15-** Uzak. — Felsefe, tıp, matematik, astronomi, ilahiyat, psikoloji, fizik, kimya ve müzik gibi pek çok bilim dalı üzerine araştırmalar yaparak eserler neşreden; tam adı Ebu Yusuf Yakub bin İshak el-Sebbah olan; 873 yılında Bağdat'ta vefat eden Müslüman âlim. — Er, erkek kişi.

SUDOKU

					9			
	3		5				6	
2	6				3	1	4	5
1		6		2	7			4
	2			4			1	
8						6		2
4	7	8	1				2	3
	9				8		7	
			9					

Sudoku Kuralları

Oyunun amacı dokuzar hücreden oluşan 9 eşit kutuya bölünmüş bir alan üzerinde sayıları tekrar etmeyecek şekilde dizmeyi başarmak. Her satır ve sütunda 1'den 9'a kadar olan sayıları sadece bir kez kullanarak dizmeniz gerekiyor. Aynı şekilde çizgilerle ayrılmış her kutu içerisinde de 1'den 9'a kadar olan sayılar da sadece bir kez kullanılmak zorundadır. Sudoku, hem zevkli bir bulmaca hem de iyi bir zihin jimnastiğidir. İyi eğlenceler.

YUKARIDAN AŞAĞI 1- "Oku" emri ile başlayan; vahyedilen ilk ayetleri içeren; Kur'an-ı Kerim'in 96. suresinin adı. — Dünyanın uydusu, ay. — Sayma, ölçme, tartma vb. işlerin sonunda bulunan birimlerin kaç olduğunu bildiren söz, adet. **2-** Uluslararası Standartlar Teşkilatı'nın İngilizce kısaltması. — Metal veya toprak esaslı eşya veya gereçlerin yüzeyinde, yüksek sıcaklıkta eritilmiş katılara batırılarak oluşturulmuş, parlak yüzeyli, ince, katı film kaplama. — Kiraya verilerek gelir getiren ev, dükkân, tarla, bağ vb. mülk, akaret. **3-** Belirli bir bölge ya da ulus üzerinde egemen olan, imparatorlardan sonraki ek yüksek seküler hükümdarlık makamı. — Uzaklık belirtmek için kullanılan bir üblem. — Evcil olmayan hayvanları yakalama işinin genel adı. — Razi olma, isteme, istek. **4-** Güzel, göze hoş görünen anlamında kullanılan bir kız ismi. — Soğukla sıcak arası, ne soğuk ne sıcak. **5-** Terazi, tartı, ölçü aleti. **6-** Tapınaklarda, üzerinde kurban kesilen, dinî tören yapılan taş masa. — Koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş dilimli olan; tekstil sektörünün ham maddesi sayılan; sıcak bölgelerde yetişen tarım bitkisi. **7-** Elin iç bölümü, avuç içi. — Doğum işini yaptıran kadın. **8-** Güney Amerika'nın bütün kıyısı boyunca Venezuela'dan başlayıp Şili'ye kadar uzanan; dünyanın en büyük sıradağlar zinciri. — Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü. **9-** Birden sonra gelen sayının ismi. — Eski Türklerde kullanılan bir tür kâğıt para, bu paranın birimi. **10-** Topluluk, zümre anlamına gelen Arapça kökenli sözcük. — Öncesi olmayan, öncesiz anlamında kullanılan bir sıfat. **11-** Geçimini güçlükte sağlayan, zengin karşıtı, yoksul kimse. **12-** Türk Halk Edebiyatı'nın klasik türlerinden olan, genellikle dört dizeden oluşan küçük manzum eserler. — Adını kuşluk vaktine yemin edilen ilk ayetinden alan; Kur'an-ı Kerim'in 93. suresinin adı. **13-** Anlayış, anlama yeteneği. — Arapçada "Hayır" anlamına gelen sözcük. — Toryum elementinin kimyasal simgesi. — İhlas Suresi'nin "De ki: O, Allah'tır, tektir." şeklindeki ilk ayetinde "tektir" kelimesi ile dilimizde karşılık bulan Arapça kelime. **14-** Temel, esas, asıl. — Gezgın derviş anlamında kullanılan bir isim. — Bir çeşit Venedik altın akçesi. **15-** Gerçekleştirmek için tasarlanan ve erişmek istenilen şey, amaç, gaye, maksat, hedef. — Sünnet olan çocuğun bütün masraflarını üstlendikten sonra sünnet sırasında çocuğu kucağına alan ve bütün hayatı boyunca çocuk üzerinde babasına yakın hak taşıyan kimse. — Yapılmış, gerçekleşmiş iş, amel, fiil.

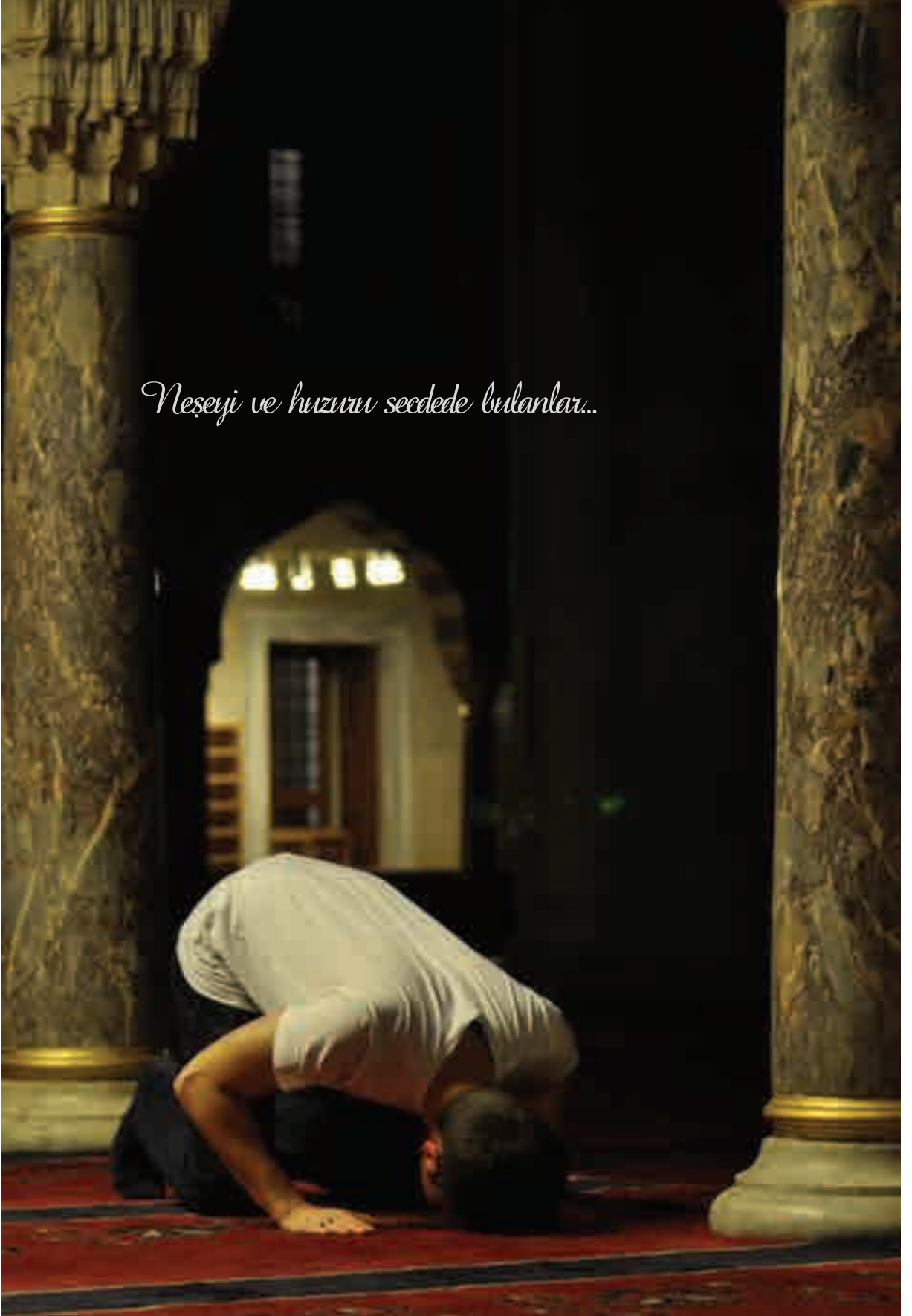
5	1	7	4	8	3	9	2	6
2	6	4	7	9	5	8	1	3
9	3	8	6	2	1	5	7	4
1	5	3	2	7	9	4	6	8
7	8	9	1	6	4	3	5	2
4	2	6	3	5	8	7	9	1
3	4	5	9	1	6	2	8	7
6	9	2	8	3	7	1	4	5
8	7	1	5	4	2	6	3	9

Önceki Sayının Cevapları

Önceki Sayının Cevapları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1		S	E	L	E		Ş	A	H		A	F	E	T	
2	P		S	U	L	T		A	N	A	H	M	E	T	N
3	I	P		T	M		H	A	C		C	R		H	U
4	S	A	L		A	N	I		I	F	A		B	A	R
5		T	A	B		O	N	A	M	A		C	I	M	
6	M		F	A	Y						K	I	N		C
7	E	V		Y	A						A	N	P	I	
8	T	A	Y		S						S	P	U	S	
9	A	R	T	I							A	Y	L	I	
10	L		T	A	N						S	E	L	M	
11		L	A	M			K	A	F	K	A		K	O	R
12	F	I	Ş		P	I	M		R	A	Y		R	U	H
13	I	M		H	E		I	Y	I		A	K		M	I
14	L		K	U	R	A	N	I	K	E	R	I	M		
15		A	S	Y	A		E	L	O		A	R	A	F	

Neşeyi ve huzuru seccede bulanlar...

FOTOĞRAF: Pınar PINARBAŞI

“Allah, sizin
görünüřlerinize ve
mallarınıza değil,
kalplerinize ve
amellerinize bakar.”

Müslim, Birr ve Sıla, 34.

GURBET

Dağda dolaşırken yakma kandili,
Fersiz gözlerimi dağlama gurbet!
Ne söylemez, akan suların dili,

Sessizlik içinde çağlama gurbet!
Titrek parmağınla tutup tığını.
Alnıma işleme kırışığını
Duvarı, emerek mum ışığını,

Bir verimli rengi bağlama gurbet
Gül büyütenlere mahsus hevesle,
Renk dertlerimi gözümde besle!
Yalnız, annem gibi, o ılık sesle,
İçimde dövünüp ağlama gurbet!...

Necip Fazıl Kısakürek

